

Obisk dveh predsednikov v Gorici in Doberdobu

V spomin slovenskim vojakom na soškem bojišču

Dne 26. oktobra 2016 je v goriški pokrajini predviden obisk predsednika Italijanske Republike Sergia Mattarella in predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja. Mattarella bo najprej obiskal goriški Spominski park, sledila bo uradna slovesnost z visokimi predstavniki oblasti v Verdijevem

gledališču. Predsednika bosta ob 13. uri prišla v Doberdob: v občinskem parku bosta položila venec na slovesnem odprtju spomenika *V spomin slovenskih vojakov na soški fronti 1915-1917*. Gre za prvo tovrstno obeležje slovenskim vojakom v prvi svetovni vojni na soški fronti, ki je zasnovan po načrtih arhitekta Jožeta Ceja iz Gorice.

Dobrodošla Predsednika!

Odkritje spomenika
Slovenskim vojakom na soškem bojišču v spomin
1915 - 1917

Doberdob, 26. oktobra 2016 ob 12. uri

AquafilSlo praznuje pol stoletja obstoja

Zgodba o uspehu

Prav zares lahko zatrdimo, da je praznovanje 50 let neprekinjega delovanja podjetja AquafilSlo, ki je bilo 13. t. m. v Ljubljani, lepa zgodba o uspehu. 50. obletnico nekdanjega Julona so obeležili z dogodkom, s katerim so se želeli pokloniti tako ustanoviteljem podjetja kot drugim nekdanjim zaposlenim. Generalni direktor AquafilSlo Edi Kraus je na novinarski konferenci ob dogodku dejal, da je bil Julon že prej inovativno usmerjen, z novim lastnikom pa so prišle izkušnje iz Italije, novi tehnološki in marketinški prijemi, uvedli so trajnostni razvoj in krožno gospodarstvo.

/str. 14

Grafica Goriziana praznuje 50 let

Zlata tiskarna

Prejšnji teden so v ulici Antona Gregorčiča v Štandrežu praznovali zlati jubilej goriške tiskarne Grafica Goriziana. Gre za podjetje, katerega korenine segajo v povojni čas in še dlje. Lastniki, družini Čevdek in Pelicon iz sovodenjske občine, so žive priče prave "revolucije", ki jo je doživel tiskarski poklic, in hkrati dinamični podjetniki, ki na iznajdljiv način iščejo nove rešitve v novih časih.

/str. 3

Vir: www.gov.si

POTREBUJEŠ
PROFESIONALNI
SUŠILEC ZA LASE?
SEDAJ JE PRAVI ČAS!*

Prinesi nam stari
sušilec za lase,
tudi če ne
deluje več, in

MI TI PODARIMO
20 €

pri nakupu sušilca za lase
"VIP Coiffeur"

PARRUCHE
Lanza

• KOZMETIKA ZA LASE
• PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE
IN KOZMETIČARKE

Gorica - Ul. Garibaldi, 13 - na vogalu na trgu pred občino - Tel. 0481 240078
Odprto vsak dan od ponedeljka do sobote od 9.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.30

* Posebna ponudba za menjavo sušilca za lase: obe ponudbi sta veljavni do 30. oktobra 2016

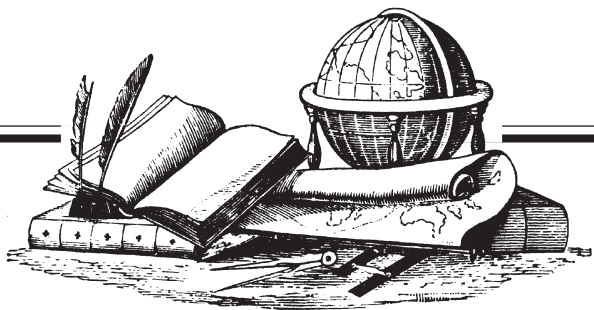
POTREBUJEŠ
PROFESIONALNI
SUŠILEC ZA LASE?
SEDAJ JE PRAVI ČAS!*

Prinesi nam stari
sušilec za lase,
tudi če ne
deluje več, in

MI TI PODARIMO
30 €

pri nakupu sušilca za lase
"ETC Light"

Evropska listina za trajnostni razvoj turizma

Triglavski park in Julijsko predgorje nagrajena

Naravni park Prealpi Giulie (Julijsko predgorje) in Triglavski narodni park sta v skupni navezi prejela listino za trajnostni razvoj turizma. Gre za priznanje, ki ga podeljuje mreža zavarovanih območij v Evropi Europarc. Ta se zavzema za ohranjanje narave in kulturne krajine ter na osnovi teh načel nagrajuje turistično ponudbo zaščiteneh območij. Doslej se

še ni zgodilo, da bi listino prejel čezmejni subjekt. Slovesno nagrajevanje bo decembra v Evropskem parlamentu v Bruslju.

“S tem priznanjem se še dodatno krepi mednarodna veljava dežele Furlanije Julijske krajine”, pravi deželna odborica za infrastrukturo in prostor Mariagrazia Santoro. “Trajnostno naravnani turizem in pametna mobilnost

sta med najbolj pomembnimi vidiki ekonomskega razvoja v tem delu Evrope”, dodaja Santoro.

Triglavski narodni park in Naravni park Julijskega predgorja sodelujeta že *dvajset let* na področjih evropskih projektov, izmenjave dobrih praks in didaktike, pri čemer se je v letih vzpostavilo tudi čezmejno sodelovanje med šolami.

ARC/PV

Razvojna pomoč

FJK je letos odmerila 1,5 milijona evrov

V uradnem listu Dežele FJK so pred kratkim objavili rezultate letošnjega razpisa za financiranje projektov na področju razvojne pomoči in mednarodnega sodelovanja. Po predlogu ocenjevalne komisije, ki ga je v septembru potrdil še Odbor za razvojno pomoč, bo Dežela Furlanija Julijska krajina sofinancirala 35 pro-

jektov, od katerih jih bodo največ izvajali v Afriki in Latinski Ameriki, nekaj tudi na jugovzhodu Evrope, Kavkazu, daljni Aziji in Bližnjem vzhodu. Za letošnji razpis so prvotno odšteli 500.000 evrov, s poletnim rebalansom proračuna pa so znesek dvignili na skoraj poldrugi milijon. Deželni odbornik za kulturo Gianni Torrenti, ki je

v odboru zastopal deželno vladno, je ocenil, da je bil odziv na letošnji razpis dober, saj je bila kakovost projektov razmeroma visoka. V Odboru za razvojno pomoč so sicer ugotovili, da je javnost premalo obveščena o številu projektov in njihovem učinku. Zato so se odločili, da bodo pripravili videoposnetek s prikazom najodmevnejših projektov, ki jih je Furlanija Julijska krajina sofinancirala na osnovi deželnega zakona o mednarodni pomoči. Zakon (19/2000) je deželni svet odobril pred šestnajstimi leti.

ARC/PV

Uredništvo tiskovne agencije Agenzia Regione Cronache (ARC)

Naj se uredi poročanje v manjšinskih jezikih!

Uredništvo tiskovne agencije Agenzia Regione Cronache (ARC), ki deluje pri predsedstvu Dežele Furlanije Julijske krajine, je na nedavni seji soglasno in ob navzočnosti vseh novinarjev sprejelo programski dokument s petimi točkami, med katerimi je tudi zahteva, naj deželna uprava bolje poskrbi za poročanje v manjšin-

skih jezikih. Celotno uredništvo želi sistemsko ureditev poročanja, kar naj bi zagotovilo več novinarskih prispevkov v manjšinskih jezikih in njihovo redno in bolj pogosto objavljanje. Člani uredništva agencije so izvolili nov sindikalni odbor, ki bo v prihodnje deloval na osnovi sprejetega dokumenta. Med naštetimi prioritetami je na prvem mestu zah-

teva, naj deželna uprava uredi status novinarjev, ki nimajo pogodbe za nedoločen čas. Med ostalimi točkami je tudi želja, da se v ARC zagotovi poročanje po načelih novinarske etike in po deontoloških pravilih poklica. V tričlanski sindikalni odbor so bili izvoljeni Peter Verč, Giovanni Montenero in Elisabetta Pozzetto.

ARC

Pomembna novost

Počasi do deželnega urada za slovenski jezik

Med nedavnim zasedanjem deželnega sveta, ki je na podlagi statuta Dežele sklican 1. oktobra vsakega leta, je deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec predložil interpelacijo v zvezi z odprtim vprašanjem ustanovitve deželnega Urada za slovenski jezik, ki je predvidena po deželnem zakonu št. 35 iz leta 2015. Svetnik SSK je v premisah vprašanja na hiter odgovor (t. i. question time) podčrtal, da so bili nad zamislijo o nastavitvi novega urada takoj navdušeni vsi glavni sogovorniki slovenske manjšine. Svojčas je načrto prižgal zeleno luč tudi paritetni odbor, nato je bilo za to na-

menjenih 893.000 evrov iz finančnega zalogaja, ki ga zagotavlja 8. člen državnega zakona za zaščito slovenske manjšine. Gabrovec je v svojem nastopu opomnil, da vlada v zvezi s tem, predvsem v vrstah javnih upraviteljev dvojezičnih uprav, veliko pričakovanje in je zato spraševal, kakšno je trenutno dejansko stanje tega projekta, kajti leto bo kmalu naokoli. V odgovoru je pristojni odbornik Gianni Torrenti povedal, da je deželni odbor s sklepom 1. julija letos sprejel načrt o tehnični in organizacijski zasnovi urada, ki predvideva ob vodji urada še eno delovno enoto administrativne narave, enega informatika

in tri uslužbenke z jezikovnim profilom. Odbornik je Gabrovcu najavil, da je deželni odbor prav med zasedanjem sprejel dva odloka, ki pomenita konkreten korak pri uresničevanju urada, saj predvidevata objavo razpisov za prve zaposlitve na določen čas.

Gabrovec se je v avli zahvalil odborniku za pozitiven odgovor, ki prinaša pomembno novost, in mu v isti sapi obnovil priporočilo, naj deželna uprava poskrbi za okrepitev pristojne Službe za manjšinske jezike, ki je od 30. septembra zaradi izteka delovnih pogojev ponovno ostal brez treh uslužbencev, ki so ključnega pomena za nemoteno delovanje urada in izpolnjevanje zakonsko predvidenih obveznosti zlasti glede delitve in izplačevanja finančnih prispevkov na osnovi zakonov in javnih razpisov.

Slovenskim množičnim občilom

Srebrni pečat Slovincem

Ne 13. oktobra 2016 je bila na sedežu pokrajinske uprave v Trstu slovesnost, na kateri je predsednica ukinjene pokrajinske uprave Maria Teresa Bassa Poropat izročila predstavnikom Slovenske kulturno gospodarske zveze Rudiju Pavšiču in Sleta slovenskih organizacij Ivu Corvi srebrni pečat pokrajinske uprave kot “priznanje slovenski narodni skupnosti v Italiji”. Predsednica ukinjene pokrajinske uprave je ocenila desetletje predsedovanja “kot izredno plodno obdobje, ki so ga zaznamovali prijateljski odnosi in sodelovanje pri uresničevanju skupnih ciljev”.

Ustavno sodišče Italijanske republike je že v razsodbi št. 28 iz leta 1982 ugotovilo, da priznanim jezikovnim manjšinam pripada na osnovi neposredne operativnosti 6. člena ustave in 3. člena deželnega statuta pravica do uporabe maternega jezika v odnosih z javnimi oblastmi. To stopnjo varstva je Ustavno sodišče označilo kot najnižjo stopnjo varstva (tutela minima) in jo v razsodbi št. 62 iz leta 1992 opredelilo z naslednjimi besedami: “Na osnovi ustavnih načel in načel mednarodnega prava ne more biti dvoma, da se varstvo priznane jezikovne manjšine dejansko izvaja, z vidika rabe maternega jezika s strani vsakega pripadnika take manjšine, ko se omogoči tem osebam, na naselitvenem ozemlju manjšine, ki ji pripadajo, da niso prisiljene, da v odnosih z javnimi oblastmi uporabljajo jezik, ki ni njihov

materni jezik”. Razsodba Ustavnega sodišča št. 15 iz leta 1996 je ugotovila, da ima tudi Osimska pogodba neposredno operativnost na tem področju, toda samozvano predstavništvo slovenske narodne skupnosti se ni nikoli zavzelo za to, da bi italijanski zakonodajalec

Konvenciji pomeni izraz “rasna diskriminacija” kakršnokoli razlikovanje, izključevanje, omejevanje ali dajanje prednosti na temelju rase, barve kože, porekla, narodnega ali etničnega izvora, ki ima namen ali dejanski učinek onemogočati komurkoli ali ga prikrajšati za

Ivo Corva, Maria Teresa Bassa Poropat, Rudi Pavšič in Maurizio Vidali

upošteval te tri razsodbe Ustavnega sodišča, ki določajo (kot opozorilne razsodbe – sentenze monitorie), kaj mora storiti zakonodajalec, da bo ustava spoštovana. Tako smo dobili “zaščitni zakon”, ki v resnici uzakonja rasno diskriminacijo. Tržaška pokrajinska uprava ni nikoli zagotovila te ravni varstva in še danes smo prisiljeni posluževati se italijaščine v odnosih z osebjem v vratarnici in v vložišču, tajništvo pokrajinske uprave je še v oktobru 2016 odgovorilo na dopis v slovenskem jeziku izključno v italijanskem jeziku.

“Tako Pavšič kot Corva sta poudarila zlasti prijateljske odnose”, mednarodna konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije pa določa v prvem odstavku 1. člena tole: “V tej

enakopravno priznavanje, uživanje ali uresničevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem in vsakem drugem področju javnega življenja”. Na obravnavani slovesnosti slovenski jezik ni bil enakopravno prisoten (on an equal footing, dans les conditions d’egalité, in condizioni di parità), čeprav smo že 11.3.2013 brali: “Odslej ima tržaška pokrajinska uprava možnost simultane prevajanja, ki se ga bo redno posluževala”.

Pred več desetletji je uslužbenec tržaške občine, kasneje sodnik deželnega upravnega sodišča, prepričano izjavil: “Če nismo enakopravni, ne moremo biti niti prijatelji”!

Samo Pahor

Povejmo na glas

Zakoreninjeno igranje iger na srečo

Izvedenci vedo povedati, da igre na srečo obstajajo, odkar se je pričela novejša zgodovina človeštva, torej vsaj dve tisočletji in tudi več. Svoj vir imajo v tistem delu človekove notranjosti, ki bi se rada dokopala do srečnejšega življenja. Da bi si prelomno izboljšali svoj gmotni položaj in se rešili nenehne teže boja za vsakdanji kruh. Da bi si mogli privoščiti nekaj potratnosti, si nakupili tisto, česar si ne moremo, ali pa celo obogatili in se rešili skrbi pred prihodnostjo. Da bi zadostili tistemu upanju v sebi, ki si želi, da bi se končno zgodilo nekaj zares prelomnega in bi nas obiskala sreča z darovi, ki jih premore le ona. Toliko več je igranja na srečo v časih, kot je npr. današnji, ko se počasi poslavljamo od let napredovanja in vsakršnih izboljšav in že kar zaskrbljeni opazujemo prihajanje prihodnjih dni. Dejstvo je, da so vsote denarja, ki jih ljudje vlagajo, da bi si pridobili čudodelno srečanje s srečo samo, visoke in potrjujejo uvodno ugotovitev o splošni globoki želji po čudežni preobrazbi naše siceršnje usode. Skratka, prebivalci dežele Furlanije Julijske krajine za igre na srečo letno vplačajo eno milijardo in 285 milijonov evrov, k čemur prispeva Trst kot pokrajina 232 milijonov, Gorica 181 milijonov, Videm 566 milijonov in Pordenon 306 milijonov. Nemara še razvidnejši je podatek, koliko to zneso na posameznika določene pokrajine. Prednjači Gorica s 1294 evri letno na prebivalca, sledijo pa Videm s 1078 evri, Pordenone s 1042 in Trst z 969 evri,

z eno besedo imamo opravka z vsotami, ki se bolj ali manj ujemajo z enomesečno povprečno plačo. Če bi hoteli biti nekoliko ironični, je trinajsta plača namenjena igranju na srečo. Nič bistveno drugače ni drugje in v tem smislu v Sloveniji igre na srečo, kot so loterije, loto in drugo, igra 70% polnoletnih državljanov. Zaradi krize je število igralcev seveda vse višje, zanimivo pa je, da je zaradi nje vsakokratni nakup teh ali onih srečk nekoliko nižji - pred tremi leti je v povprečju znašal devet in pol evra, sedaj osem, da se pač igranje lahko nadaljuje. Širi se tudi igranje na spletu, čeprav je v nekaterih državah, med drugim v Nemčiji, prepovedano, vendar prepovedano zgolj načelno. Dobra stran tega skoraj množičnega poba na visok dobiček je, da od vplačil precej pobere država in potem lahko nameni tako pridobljeni denar za koristnejše stvari. Slabi strani pa sta gotovo dve: igranju na srečo ljudje namenijo dosti preveč denarja, ki bi ga bilo še kako pametno porabiti za kaj zares nujnega, predvsem pa je vedno možen zdrs v zasvojenost, enako rušilno, kot je tista, ki jo ponujajo droge in alkohol. In že zato bi morali biti previdnejši - zasvojenost praviloma vodi v ubožanje družin in neredko v njihov razpad, to pa je nevarnost, zaradi katere bi moral vsak zagreti igralec na srečo skrajno resno premisliti, kje je prag, onstran katerega čaka tistega, ki ga prekorači, kruto trpljenje brez milosti.

Janez Povše

POGOVOR Ob 50-letnici tiskarne Grafica Goriziana

“Vedno smo vlagali in še vlagamo v kakovost”

Znana goriška tiskarna Grafica Goriziana, ki nadaljuje tradicijo goriških tiskarskih mojstrov, je začela delovati s tem imenom jeseni 1966. Člane dveh družin-lastnic smo obiskali v hali v industrijski coni v Štandrežu. Toplo sta nas sprejela Mitja Čevdek z očetom Romanom in mamijo Marijo Žgavec ter Edi Pelicon s sestro Eriko in mamijo Silvano Hmeljak. Razvil se je res prijeten pogovor, v katerem se je izrisala slika dinamičnega podjetja, katerega korenine segajo v povojni čas in še dlje: v njem se danes prepletata tradicija in inovacija, tako da s široko ponudbo lahko ustrezajo bodisi zasebniku, ki potrebuje vizitke, bodisi javni upravi ali ustanovi, ki naroči na desetisoče knjig ali pol milijona zgibank...

Pripadniki “starejše generacije” gospodarjev so z upokojitvijo prepustili vodenje podjetja mlajšim družinskim članom, čeprav je več kot razumljivo, da postane tak obrat nekemu, ki v njem preživi več desetletij, drugi dom. Ob zlatem jubileju smo se želeli pogovoriti z enimi in drugimi, saj so dragoceni pričevalci prave “revolucije”, ki jo je doživel tiskarski poklic v vsem tem času. Največ nam je seveda povedal g. Romano, ki “diha” s tiskarno od njenega začetka, pravzaprav je v tiskarni - s svojim “zgodovinskim” kolegom, pokojnim Davorinom Pelicom - delal že prej, ko je ta nosila še drugo ime ...

Letos poteka 50 let neprekinjene dejavnosti tiskarne Grafica Goriziana... Kako se spominjate njenih začetkov?

Romano Č.: Pred to tiskarno je v Gorici obratovala Lukežičeva tiskarna, ki jo je nato prevzelo šest oseb. Tvegali smo, moram priznati. V začetku smo bili: Giovanni Pisani, Silvano Terpin, Clemente Stefani, Fani Češčut, Davorin Pelicon in jaz. Bil sem najmlajši.

Izkušnje smo imeli, saj smo več let delali pri Lukežiču. Dobro smo se tudi poznali, bili smo dobra ekipa. Drugače bi ne mogli iti v tako “pustolovščino”. V tistem času je bilo malo dela, zato smo začeli počasi. Komaj po 5-6 letih smo imeli kaj več naročil, tako da smo si lahko rekli, da si tudi zaslužimo plačo... Postopoma so šle stvari na bolje. Ko se je delo uteklo, je kmalu prišlo do prve “odcepitve”: leta 1978 so se upokojili štirje člani. To je bila velika sprememba... Nekaj časa je bilo res težko iti naprej, saj sva ostala sama Davorin in jaz. Fani nam je prišla pomagat kot delavka, vzeli smo novega uslužbenca, ki je z nami še danes. V neki italijanski tiskarni smo našli dobrega črkostavca. Bil je Italijan, s časom pa se je naučil slovensko in celo prepoznal napake. Počasi smo speljali zadevo, imeli več delavcev in šli naprej. Nismo gledali na uro, delali smo tudi ob sobotah in včasih ob nedeljah.

Vrnimo se na začetek. Kje je bila ta tiskarna?

Romano Č.: Tiskarna je bila v ul. Favetti št. 9 v Gorici, na vogalu s Križno ulico. Ker Lukežič ni hotel, da bi stopali skozi njegova vrata, je odprl nov vhod na Križni ulici. Prostori so bili sicer dosti manjši kot danes, na razpolago pa smo imeli tri oz. štiri velike sobane. V kleti so bili stroji za tiskanje, ki so bili težki; v prvem nadstropju smo imeli knjigovoznico, stavnico, stavni stroj linotype. Imeli smo veliko še starih črk.

Od kdaj ste delali pri Lukežiču?

Romano Č.: Jaz sem tam delal od leta 1957 do 1964, ko sem šel k vojaku. Na to obdobje imam res lepe spomine: vzdušje je bilo prijetno, gospodarji so bili dobri; škoda, ker je vse razpadlo. Leta 1957 nas je bilo kar 18 delavcev, počasi pa vedno manj. Med drugimi smo tiskali dva časopisa, tednik Soča in štiri-najstrednik Matajur. Za to smo imeli 5 ali 6 črkostavcev in dva linotipista.

Kaj pa je bilo pred Lukežičem?

Romano Č.: Pred njim je bila Narodna tiskarna, ki jo je ustanovil dr. Anton Gregorčič leta 1899. Od Ludvika Lukežiča, ki jo je vodil od začetka 20. stoletja, pa smo jo odkupili mi in pred 50 leti ustanovili tiskarno Grafica Goriziana, ki ima danes sedež v Štandrežu, in to v ulici, poimenovani po Antonu Gregorčiču! Na neki način zato nosimo tradicijo prejšnjih tiskarn. Skrbno hranimo še stare lesene črke: ko prihajajo na obisk šolarji, jih vedno radi pokažemo.

Pojdimo v jesen 1966...

Mitja Č.: Podjetje je bilo uradno ustanovljeno 14. oktobra 1966, na Trgovinski zbornici je bilo

vpisano 20. oktobra istega leta. **Romano Č.:** Delati smo začeli z novembrom. Potrebovali smo namreč razne licence in druga dovoljenja. Lukežičeva ni bila več veljavna. Verjetno smo imeli kakšnega “svetnika”, saj smo s papirji hitro opravili. Očitno so nam prišli na pomoč, da bi šest delavcev ne ostalo na cedilu. Ko smo prevzeli staro tiskarno, si nismo mogli privoščiti večjih investicij, saj nismo imeli denarja. Komaj po nekaj letih smo lahko kupili nove črke in pokazali kaj novega ter tako tudi pridobili nove kliente. Kupili smo nov stroj za rezanje, nato prvi stroj Heidelberg.

Kakšen je bil razvoj tiskarne od leta 1966 do danes? Kaj se je bistvenega spremenilo?

Romano Č.: Spremenilo se je vse! Najprej smo opravljali samo tiskarska dela, skladali smo črke,

1989. V 80. letih prejšnjega stoletja smo “zrasli”, prostori v ul. Favetti niso zadostovali, novi stroji so bili večji, zato smo potrebovali tudi večje prostore. V industrijski coni na robu Štandreža, v ulici Anton Gregorčič, smo pokrili 1000 kv. metrov veliko halo. Takrat se nam je zdela ogromna. Tu smo že več kot 25 let in zdaj je že premajhna ...

Pa dajmo besedo mlajšim! Kakšni so vaši prvi spomini na tiskarno?

Edi P.: Ko sem obiskoval srednjo šolo, sem prihajal v tiskarno zlasti poleti, ko sem po nekaj ur na dan kaj pomagal. Spoznaval sem, kaj pomeni delati v tiskarni. Zlasti sem imel opraviti s ploščami offseta, ki jih je bilo treba osvetljevati in nato ročno prati. To je bilo moje prvo delo v tiskarni: plošče sem nosil iz prvega nadstropja v klet, kjer so tiskali. Večina prijateljev je hodila poleti se kopat v Sočo ali k morju v Gradežu, jaz pa v tiskarno... Nova hala leta 1989 je pomenila veliko spremembo. Vzeli smo nov stroj, s formata 50x70 smo prešli na enobarvni stroj formata 70x100 cm. Po nekaj letih smo ta stroj zamenjali, vzeli dvobarvne; proizvodnja je bila bolj kakovostna in je šla še hitreje.

Po nepričakovani očetovi smrti leta 1999 je prišla leta 2000 zame prva in tudi zelo težka odločitev. S kolegom Mitjo sva odločila, da zvišamo proizvodnjo in kakovost z novim petbarvnim strojem. Ta odločitev se je izkazala za pravo, proizvodnja je v tistih letih poskočila, pridobili smo kar

neka novih strank, sami

pa smo bili zadovoljni, ker so bile naše tiskovine še bolj kakovostne. **Romano Č.:** Naše delo se je večkrat močno spremenilo. Ko smo začeli, smo delali s starimi tiskarskimi stroji povečini obzorce, fakture, ovojnice ipd. To je bilo v glavnem naše delo. Danes si lahko skoraj vsakdo, ki ima doma računalnik, te stvari naredi sam. Zdaj delamo veliko več knjig in knjižic, katalogov, depilantov, zloženek in pa reklame. Tako stroji kot tudi naše delo: vse se je stoddostno spremenilo.

Kako ste doživljali ta tehnološki razvoj?

Edi P.: Z novimi, hitrejšimi tiskarskimi stroji smo mogli tudi hitreje izdelovati plošče. Osvetljevali smo večje plošče, imeli smo razvijalec za filme 70x100, potem pa smo začeli delati montažo kar na računalniku. Prej smo imeli tri montažerje, tudi jaz sem bil montažer; potem smo kupili velik razvijalec in razvijali kar velike pole. Leta 2008 smo kupili CTP, računalnik, ki sam osvetluje plošče; tako smo preskočili fazo filmov, odpravili kemikalije, razvijalec in fiksir, kar veliko pomeni tudi z ekološkega vidika. Kvaliteta se je zvišala in z njo tudi proizvodnja. Medtem smo kupili še manjši štiribarvni stroj, 35x50; pred sedmimi leti, leta 2009, pa še novega 70x100, petbarvne, s katerim lahko tudi lakiramo.

Danes ima v tiskarni vsak stroj zraven svoj računalnik. Tudi veliki stroj, ki tiska, je povezan v omrežju z oblikovalci: oni pošiljajo datoteke v ploščo in hkrati tudi tiskarju. Tiskar na ekranu takoj vidi, kaj bo delal; stroj pa sam uravnava količine različnih barv. Računalnik skoraj popolnoma programira stroj, ki bo potem tiskal. Priprava in stroj sta v delov-

nem procesu tesno povezana.

S kakovostnim delom, ki ga lahko nudimo, smo se dobro uveljavili in smo konkurenčni vsem drugim na širšem območju. Vedno smo vlagali v tehnologijo in kvaliteto ter skrbeli za točnost oddaje naročenega dela. Če smo zmenjeni za torej, mora biti delo pripravljeno v torek!

Romano Č.: Leta 1966 smo tiskali po tri tisoč izvodov na uro, danes zmremo od 12 do 15 tisoč.

Še kakšen spomin na uvajanje v tiskarski ambient?

Erika P.: Tudi jaz sem najprej hodila v tiskarno poleti. Pomagala sem mami v knjigovoznici. To je bilo še v Gorici. V hali v Štandrežu sem začela delati leta 1995. Sedla sem k računalniku, začela sem tipkati. Mislim, da sem prvo leto samo tipkala besedila za knjige... To sva delali dve osebi. Ljudje so nam prinašali tekste, pisane še na roko. Še z očetom in nato z bratom sem delala tudi kot montažerka. Ko smo prešli od filmov na plošče, sem se

specializirala v oblikovanju in od tlej spremljam celotni sistem digitalnega tiska, tako na papir kot na panoje in druge materiale. Z leti se tehnologija razvija in moramo se ji prilagajati. Delo je hitrejšo, pa tudi bolj kakovostno.

Kaj pa Mitja?

Mitja Č.: Jaz sem začel delati leta 1994, leto pred Eriko. Tudi jaz sem, kot Edi, že prej prihajal v tiskarno poleti, kjer sem se zadrževal po nekaj ur dnevno. To je bilo še v Križni ulici. Spominjam se, kako smo “zdiral” plakate iz črk; črke - kot lego kocke - sem spravljal v predalčke. To so moji prvi spomini.

Znani ste po kakovosti izdelkov in točnosti. Ste kdaj imeli težave zaradi strojev, ki so vas pustili na cedilu?

Mitja Č.: Včasih se kaj seveda zgodi. Če problem ni hud, si pomagamo sami; če gre za hujše težave, najprej iščemo tehnika v bližini; če tudi tako nič ne rešimo, moramo iskati tehnično pomoč v Padovi ali Milanu, v tem primeru pa so stroški precejšnji. Zgodilo se je že, da so se tiskarski stroji ustavili. Če se ustavi CTP, se ustavi vsa produkcija. Za ta stroj imamo po pogodbi, ki jo seveda dobro plačujemo, zagotovljenega tehnika v roku 24 ur; en cel dan biti ustavljeni pa nas precej stane. Brez pogodbe bi čakali več dni ali celo en teden. Tehniki seveda dajo prednost tistim, s katerimi so sklenili pogodbo. Drugi morajo čakati. In tiskarna je ustavljena... To pa je problem, saj se vedno pogostejše dogaja, da nam dela pri našajo zadnji trenutek in jih želijo imeti že dan kasneje!

Edi P.: Glavna asistenta za CTP je preko Kodaka v Bruslju: prek omrežja se povežejo “od daleč” in popravljajo softverske nastavitve našega stroja kar iz Bruslja. Če se odlomi kos stroja, pa je najbližji tehnik v Milanu.

/ dalje na str. 8
Danijel Devetak

lesene in svinčene, imeli smo linotype. Prva pomembna prelomnica je bila leta 1979, ko smo prešli na novo tehnologijo; z Davorinom sva kupila prvi tiskarski stroj offset. Ker je bilo to za nas novo, sva se morala vse učiti. Stalno se je bilo treba izpopolnjevati! Danes “tiskarskega” ni več nič. Že v prvih 90. letih prejšnjega stoletja je tehnologija offset skoraj povsem zamenjala stari tiskarski način tiskanja.

Kdaj ste prišli v nov sedež?

Romano Č.: To je bilo avgusta

Ena sama velika družina

Na misijonsko nedeljo smo vsi ena sama velika družina, ki povezana v molitvi in mašni daritvi kliče blagoslov bratom in sestram po vsem svetu in se medsebojno bogati z bratstvom, molitvijo in darovi.

Na svetovni misijonski dan bratske povezanosti in solidarnosti smo znova povabljeni, da se zavemo, da v molitvi, misli drug na drugega, pričevanju in praznovanju vere spet razžarimo ogenj Božje ljubezni v vsej Cerkvi in s tem po vsem svetu.

Molitev in nabirka na misijonsko nedeljo je nekaj enkratnega. Dogaja se namreč po vseh župnijah po vsem svetu. Ravno zato poveže vernike vsega sveta v bogati solidarnosti dajanja in prejemanja in s tem utrjuje v bratski skupnosti vse otroke nebeškega Očeta. Skupna molitev na ta dan ustvarja veliko dvorano zadnje večerje, kjer smo vsi bratje in sestre povezani z Marijo v skupnem klicanju Svetega Duha na pota našega življenja.

Skupna nabirka po vseh cerkvah sveta pa prav

tako ustvarja eno omizje, kjer vsi prispevamo zato, da bi se darovi porazdelili in pomagali vsem pri človeka vrednem življenju in bi se tako lahko vsi veselili rasti Božjega kraljestva med nami. Svetovna nabirka na Misijonsko nedeljo ustvarja mednarodni solidarnostni sklad za misijone. Ta omogoča pravično delitev darov posebej tistim župnijam po svetu, ki so pomoči najbolj potrebne. Z letošnjo nabirko bomo lahko pomagali revnim škofijam, da bodo omogočile izobraževanje otrok, mladine in odraslih. Zato ta nabirka ne more biti uporabljena za potrebe domače župnije, ampak naj nas, kot sveta mašna daritev, poveže z "bolnimi udi" Jezusovega skrivnostnega Telesa, ki mu verniki z vsega sveta pomagamo celiti rane. Mati Terezija iz Kalkute, ki je bila 4. septembra razglašena za svetnico, nam kliče tako, kot je njo poklical Jezus: "Pojdi, bodi moja luč!"

Misijonsko središče Slovenije in ravnatelj Stane Kerin

Pričevanje misijonarke

"Jaz sem prišel, da bi imeli življenje in ga imeli v obilju" (Jn 10,10)

S. Vida Terčič (prva levo spodaj), po rodu iz Števerjana na Goriškem, je v Maliju od leta 2006

Gospod me je v tej obljubi življenja v obilju poklical na pot redovništva, ko sem bila stara 22 let. Klic posvetiti mu svoje življenje je bil zame velika radost. Bil pa je tudi znamenje velikega božjega usmiljenja, saj moja mladost ni bila vedno pravilna, a Gospod je videl mojo željo, da bi služila drugim in delala za duhovno dobro. Vstopila sem v redovno skupnost "Skupnost Loyola" in v njej rasla v razumevanju, kaj pomeni pot za Gospodom.

Od leta 2006 sem v Afriki, v državi Mali, kjer imamo sestre eno od naših skupnosti. V Mali živim v bistvu isto, kar bi živela, če bi bila v Sloveniji ali Italiji, le da so zunanje okoliščine bolj posebne, saj je to pretežno muslimanska država in država v razvoju, kjer je krščanska skupnost stara le 120 let. Moje prvo poslanstvo namreč ni vezano na nekaj zunanjega, ampak na notranjo pot z Gospodom. On pa me skupaj s sestrami pošilja med ljudi, in to za to, da bi jim bila blizu v njihovem življenju, v naporih in trpljenju, v iskanju in delu.

Skupaj s sestrami in osebno se srečujem posebej z mladimi in otroki, s posebno pozornostjo na njihovo vzgojo za življenje po veri v Kristusa. Otroke največ srečujem pri verouku in v gibanju "Kizitovi prijatelji", preko njih pa lahko vstopam tudi v njihove družine. Med mladimi, ki jih srečujemo v našem mestu Bamako in posebno v naši župniji, je še največ študentov, saj je to univerzitetno mesto. Z njimi imamo redna srečanja in druge dejavnosti, želimo pa na poseben način gojiti prijateljstvo v Gospodu. Tudi službeno poučevanje filozofije je zame lepa priložnost srečevanja mladih, tam tudi muslimanov, v skrbi za njihovo rast v resničnih življenjskih vrednotah, ki pa jih tudi oni posredujejo meni, saj je njihova kultura zelo bogata, kultura srečanja in odnosov, gostoljubnosti in spoštovanja. Hvaležna sem Bogu, da sem lahko spoznala to afriško zemljo in njene ljudi, hvaležna za lepo izkušnjo Cerkve in božjega dela v njej, za živo vero mnogih ljudi.

sestra Vida Terčič

Poslanica svetega očeta za 90. svetovni misijonski dan

Samo če smo "usmiljeni kakor Oče", smo misijonarji

Dragi bratje in sestre! Izredno sveto leto usmiljenja, ki ga praznuje Cerkev, na poseben način osvetljuje tudi svetovni misijonski dan 2016: vabi nas, da na poslanstvo k vsem narodom gledamo kot na velik klic k delom usmiljenja. Zares smo na ta svetovni misijonski dan vsi povabljeni, da "gremo ven" kot misijonarji in da vsak od nas prinaša sporočilo Božje nežnosti in sočutja vsej človeški družini – s svojimi talenti, ustvarjalnostjo, modrostjo in izkušnjami. Zaradi misijonskega poslanstva se Cerkev zanima za vse, ki ne poznajo evangelija, ker želi, da bi se vsi rešili in izkusili Gospodovo ljubezen. Ima poslanstvo, da oznanja in prinaša utripajoče srce Božje ljubezni po vsem svetu, dokler vesela novica ne pride do zadnje žene, do zadnjega moža, zadnjega ostarelega, zadnjega mladega in do zadnjega otroka.

Usmiljenje je razlog, da se Očetovo srce veseli vsakogar. Od vsega začetka se Oče z ljubeznijo obrača k najbolj krhkim, malim, odrinjenim in zatiranim. On je dobrotljiv, pozorni, zvesti in usmiljeni Bog. Božje usmiljenje je kot materino naročje. To je kot ljubezen matere do lastnih otrok, do otrok, ki jih bo vedno ljubila, v kakršnihkoli okoliščinah, naj se zgodi karkoli, ker so sad njenega telesa. Bog je v svoji notranjosti ganjen, njegovo srce se obrača v njem in njegovo sočutje prekipeva zaradi krhkosti in nezvestobe ljudstva. Pa vendar je usmiljen z vsemi, ljubi vsa ljudstva in je nežen z vsemi ustvarjenimi bitji.

Ta ljubezen, to usmiljenje se najbolj pokaže, ko Božja Beseda postane ne le veselo oznanilo, ampak učlovečena v Jezusu Kristusu. Po njem prihaja k nam tako spodbudna beseda v prilikah, kot utelešen Bog med nami in z nami.

Zato po delovanju Svetega Duha in prejemanju zakramentov prejemo Kristusa, stopamo za njim in lahko postanemo usmiljeni kakor naš nebeški Oče, se učimo ljubiti, kakor nas On ljubi, ter tako dopustimo, da naše življenje postane zastojna daritev, znamenje njegove dobrote. Cerkev se v tej ljubezni navdihuje glede načina izpolnjevanja svoje poklicanosti; iz te ljubezni živi in jo daje spoznavati ljudem, v spoštljivem dialogu z vsemi kulturami in verskimi prepričanji.

Veliko moč in žena vseh starosti in profilov tudi danes pričuje za to usmiljeno ljubezen. Na mnogih krajih se evangelizacija začneja z vzgojno-izobraževalno dejavnostjo. Tako se oblikujejo osebe, sposobne evangelizirati naprej in prinašati evangelij v najbolj nepričakovane kraje. Vera je zares Božji dar, ki pa raste po veri in usmiljeni ljubezni oznanjevalcev. Vsa ljudstva in vse kulture imajo pravico prejeti sporočilo odrešen-

ja. To je še toliko bolj potrebno, če imamo pred očmi lakoto, nešteto krivic, vojn, kriznih žarišč, ki čakajo na rešitev. Misijonarji izkušajo, da evangelij odpuščanja in usmiljenja lahko prinese veselje in spravo, pravičnost in mir.

Evangeljsko naročilo: "Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence: krščajte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal" (Mt 28,19-20) - se ni končalo, še več, vseh nas se dotika in nas v zdajšnjih razmerah in izzivih zavezuje, da se čutimo poklicane v nov misijonarski "izbruh". Vsak kristjan in vsaka skupnost mora odkriti, kakšno pot pričakuje od nas Gospod. Vsi smo poklicani, da sprejmemo Gospodovo vabilo, da zapustimo svojo udobnost in pogumno dosežemo vsa obrobja, ki potrebujejo luč evangelija.

V tem jubilejnem letu se izpolnjuje 90. obletnica svetovnega misijonskega dneva, ki ga je spodbudila Kongregacija za evangelizacijo narodov in ga je potrdil papež Pij IX. leta 1926. Zato se mi zdi prav, da se ponovno povežemo v potrebi za okrepitev širjenja evangeljskega oznanila do konca sveta. Ne prenehajmo – tudi danes ne – z udeležanjem te geste misijonske povezanosti Cerkve po vsem svetu. Ne dovolimo, da bi nam naše lastne skrbi skrčile srce. Nasprotno – razširimo ga, da bo čutilo z vsem človeštvom.

Naj nas vse sveta Marija, vzvišena ikona odrešenega človeštva, misijonarski zgled za Cerkev, nauči ohranяти in negovati živo ter skrivnostno prisotnost vstalega Gospoda, ki prenavlja in do vrha napolnjuje z radostnim usmiljenjem odnose med osebami, kulturami in narodi.

Papež Frančišek

Misijonsko leto 2015-2016 na Tržaškem

DELOVANJE MISIJONSKEGA KROŽKA – ROJAN - TRST

03.11.2015	Vincencijeva Konferenca Barkovlje	200,00 evrov
15.06.2016	Vincencijeva Konferenca Barkovlje	100,00 evrov
07.11.2015	Misijonski odsek Mačkovlje	2.100,00 evrov
10.04.2016	srečolov za lačne otroke v Etiopiji	412,00 evrov
05.06.2016	nabirka ob zaključku šmarnic	153,00 evrov
09.10.2016	Vincenc. Konf. Trst ob srečanju s s. Hiti	200,00 evrov
09.10.2016	Vincenc. Konf. Rojan ob srečanju s s. Hiti	100,00 evrov
09.10.2016	nabirka ob srečanju s s. Vesno Hiti	310,00 evrov

Znamkarska akcija 1.276,00 evrov

Patrom Marijinim Uslužbencem v kraju Monte Berico pri Vicenzi je bilo poslanih 25 kg znamk za njihov misijon v Ugandi, kjer deluje p. Giuseppe Xotta; Frančiškanskemu misijonskemu centru v Bologni je bilo poslanih 45 kg znamk za misijon v Papui Novi Gvineji.

Darovi za misijonarje:

p. Pedro Opeka – Madagaskar	450,00 evrov
p. Janez Krmelj – Madagaskar	200,00 evrov
p. Danilo Lisjak – Uganda	590,00 evrov
s. Jožica Sterle – Ukrajina	200,00 evrov
s. Mojca Karničnik – Kongo	250,00 evrov
p. Jože Mlinarič – Rwanda	250,00 evrov
s. Vesna Hiti – Rwanda	500,00 evrov
s. Anica Starman – Slonokoščena obala	250,00 evrov
s. Andreja Godnič – Peru	250,00 evrov
s. Bogdana Kavčič – Burundi	250,00 evrov
za misijon p. Ernesta Saksida – Brazilija	1.542,00 evrov
p. Vladimir Kos – Japonska	250,00 evrov
p. Giuseppe Xotta – Uganda	440,00 evrov
p. Gianni Gattei – Papua Nova Gvineja	705,00 evrov
p. Anton Grm – Mozambik	250,00 evrov
s. Zora Škerlj – Botswana	250,00 evrov
s. Agata Kociper – Brazilija	250,00 evrov
za lačne otroke v Etiopiji	1.000,00 evrov
za 13 naročnin "Misijonskih obzorij"	156,00 evrov
Skupno:	8.033,00 evrov

PS. V podporo za misijon p. Ernesta Saksida so vključeni tudi nekateri prispevki za posvojitev otrok na daljavo.

Ves denar, ki je bil nabran letos s pomočjo našega Misijonskega krožka, je dar dobrotnikov in prijateljev misijonov, srečelova, nabirke ob koncu šmarnic, Misijonskega odseka Mačkolje ter Vincencijeve Konferenze v Barkovljah, Trstu in Rojanu.

Darovi ob misijonski nedelji 2015 na Goriškem

Doberdob 390 evrov, Gabrije 512,74 evra, Jazbine in Subida 305 evrov, Gorica (Slovensko pastoralno središče) 750 evrov, Jamlje-Dol 110 evrov, Podgora 245

evrov, Pevma 150 evrov, Štamber 130 evrov, Rupa-Peč 245 evrov, Števerjan 500 evrov, Standerž 715,32 evra, Sovodnje ob Soči 330 evrov, SKUPNO 4.383,06 evra.

DF

Števerjanci bodo obiskali Malcesine

Konec avgusta so se v Števerjanu spomnili na 25-letnico smrti sovaščana dr. Iva Komjanca, priznanega zdravnika za kostne bolezni. S svojim zdravniškim znanjem je ugleden strokovnjak pomagal mnogim pacientom, ki so od vsepovsod prihajali na kliniko v Malcesine ob Gardskem jezeru, kjer je dr. Komjanc deloval. V števerjanski cerkvi so sorodniki dr. Komjanca in domačini pripravili mašo zadušnico in koncert z znamenitim Slovenskim oktetom. Na svečanosti je bila prisotna tudi skupina bolnikov, ki je v Števerjanu dopotovala iz Malcesine. Ob tisti priložnosti so gostje povabili Števerjance in nekdanje goriške paciente dr. Komjanca na obisk klinike v Malcesinah, kjer se bodo na primeren način spomnili na preminulega zdravnika. Na dvorišču klinike so mu že pred časom postavili doprni kip, pa tudi nasploh ostajajo števerjanski strokovnjak in njegove metode zdravljenja v trajnem spominu pacientov in zdravstvenega osebja. Slovesnost ob Gardskem jezeru bo v soboto, **22. oktobra 2016**, v popoldanskih urah. Na sporedu bosta maša zadušnica in družabno srečanje. Izleta v Malcesine se bo po napovedih udeležilo kar lepo število Števerjancev in nekdanjih pacientov iz Posočja. Takoj ko se je izvedelo za izlet, so prijave začele kar deževati, tako da so v dveh dneh že napolnili razpoložljiva mesta na avtobusu. Avtobus bo odpotoval ob 10. uri iz Števerjana, ustavil se bo v Podgori in Štandrežu, kjer bodo nanj lahko stopili prijavitelci. Prihod domov je predviden okrog 22. ure. / VIP

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

VLJUDNO VABI NA ZAKLJUČNO PREDSTAVITEV PROJEKTA

ŽUPNIJSKI ARHIVI SLOVENSKEGA KRAJEV GORIŠKE IN TRŽAŠKE POKRAJINE: POGLED SKOZI STOLETJA NA NAŠE VASI IN KRAJE

TOREK, 25. OKTOBRA OB 20.30
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
KOMORNA DVORANA
DREVORED 20. SEPTEMBRA, 85 - GORICA

Sodelovali bodo:

FRANCA PADOVAN
predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete

PROF. PETER ČERNIC
strokovni vodja projekta

ZGODOVINAR MAG. VOJKO PAVLIN

ALBERT DEVETAK
koordinator projekta

Projekt je sofinanciral Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina

POGOVOR Mag. prof. Ivan Florjanc

Emil Komel, človek, ki je živel za sorojake

Skladatelj, pedagog, zborovodja, organist, pianist, teoretik in pisec Emil Komel se je rodil v Gorici leta 1875 in tu tudi umrl leta 1960; vmes je študiral na Dunaju in v Rimu. Kot glasbenik se je razdaljal za ljudi. S projektom Združenja cerkvenih pevskih zborov iz Gorice *Opus Emila Komela, skladatelja in pedagoga* bo njegov opus - končno! - primerno ovrednoten. Ves zbran material so člani skupine mladih sodelavcev skrbno raziskali in digitalizirali, dela notografirali in gradivo posneli v formatu pdf na DVD. Podvig bodo predstavili **na koncertu v soboto, 22. oktobra, ob 20.30 v goriški stolni cerkvi**, kjer bodo nastopili Združeni pevski zbor ZCPZ, Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel, Instrumentalna skupina SCGV Emil Komel ter organista Federico M. Butkovič in Silvan Zavadlav. Spregovoril bo mag. prof. Ivan Florjanc z Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani: hvaležni smo mu, ker je le nekaj dni pred dogodkom našel čas za pogovor o liku goriškega skladatelja, njegovem delu in projektu.

Za kaj sploh gre in zakaj je projekt o Komelu tako pomemben?

Na področju glasbe si goriškega prostora od leta 1900 do 1960 brez Emila Komela skoraj ne moremo zamisliti. Bil je osrednji lik. Tudi Marij Kogoj izhaja iz tega prostora, rodil se je sicer v Trstu, nato bil v Gorici in šel v Ljubljano, tako da velikega vpliva v Gorici ni imel. Komel pa je tu ves čas ostal. Tudi med fašizmom, ko so mnogi drugi bežali. Trdno je stal v Gorici in je živel z narodom tam, kjer je bil, in to zelo dejavno. On, Vinco Vodopivec in Lojze Bratuž so sestavljali nekako neformalno trojko "kulturnega Tigra", ker

so celo *Primorsko* zalagali z rokopisi, tako da danes najdemo po korih, kulturnih društvih in podstrešjih ogromno rokopisov, prepisov in starih tiskov, ki že bledijo. S svojimi skladbami so dobesedno preplavili *Primorsko*.

Komel je bil tudi zborovodja, pevci so ga zelo vzljubili. Najbolj dragocen pa je bil kot učitelj. Vzgojil je celo generacijo. V knjigi, ki smo jo izdelali s projektom, je tudi seznam, dolga vrsta ljudi, ki jih je vzgojil. Vodopivcu, ki je bil le tri leta mlajši od njega, je popravljaval skladbe. Tudi Lojzetu Bratužu. Mnogi so mu dajali v vpogled svoje skladbe.

Na predstavitvi projekta konec junija letos ste dejali, da je bil Komel človek z velikim znanjem in majhnim egom, in vendar vedno "na robu"... Emil Komel ni bil na robu. Bil je povsod v centru. Problem so bili majhni krogi, tisti, ki so bili okrog njega. Ni bil Komel problem. Problem so bili ljudje, ki so se vrteli okrog njega, razen najožjega skladateljskega kroga, kjer so ga cenili. Pomislite: dr. Tuma je ne nekem delavskem shodu v Zagorju citiral skladbo, ki jo je uglasbil Komel! V istem času najdete Komela v Idriji, kamor je hodil skrivoma učiti bogoslovce harmonijo in kontrapunkt, da bodo fajmoštri lahko potem razširjali glasbo po Primorskem pod fašizmom... Kakšna širina! Kdo ga je imel za svojega?! Na neki način nikamor ni "pašal". In vendar je do zadnjega diha orgljal na Travniku, pri uršulinkah, pri sv. Roku. Bog sam ve, kje vse je bil!

Oprijela se ga je oznaka, češ da je "neodločen in nevtralen", ker se je družil z ljudmi različnih narodnih in ideoloških opredelitev...

Človek, ki vidi globino problemov, se ustraši. Če se ne ustraši, je to "pogum bedaka". Tega Komel ni imel. Videl je globino problemov; čas, v katerem je bival, je bil zastrašujoč. Ubili so mu prijatelja Bratuža! Vse to je Komel doživljal in na neki način tudi predvidel. Bil je ovit v globino problemov, z druge strani pa je bil skrajno nenasičen. Nikomur ni hotel vsiljevati svojega mnenja. V vseh ljudeh je gledal srčiko človeka, po krščansko bi lahko rekli "Božje sinovstvo". Od Kitajcev do črncev in Indo-slovencev nas Bog gleda kot ljudi. Mislim, da je imel Komel v sebi veliko Božje oko! Zato je lahko sprejemal vsakega človeka in je lahko bil tako širok.

Čim so težave, kam ga umestiti, pogledjmo, kdo ima težave in zakaj jih ima... Težave v odnosu do Komela so v bistvu ogledalo naših težav, teh, ki jih imamo sami s sabo in z drugimi okrog

foto dpd

nas.

Po požigu pred Trgovskim domom leta 1926 se je Komel umaknil in poučeval na domu, na Placuti. Kot ste že omenili, se je veliko družil z Lojzetom in Jožkom Bratužem ter Vodopivcem. Kakšna je bila ta posebna družina?

Placuta je bil kraj predvsem za te, ki so živeli v Gorici. Stike pa je imel tudi v širšem goriškem prostoru. Bili so povezani, gibali so se neformalno, kot skupina se niso javno izpostavljali, toda so sodelovali. Iz tega vzdrušja so se okrog Komela zbirali predvsem glasbeniki, ker so bili sorodne duše. V tistem času je bila glasba najmočnejši kanal, prek katerega se je ohranjala slovenska zavest, to pomeni beseda, pa tudi čutenje, da so ljudje lahko imeli v sebi moč zdržati grozne pritiske. V Batujah se je za eno slovensko besedo zgodilo, da je učitelj devetletnemu otroku odprl usta in pljunil vanja... Že v otroke je bil utepen grozen strah. Ljudje okrog Komela so čutili s starši, z otroki, s sonarodnjaki, pa tudi z Italijani in Furlani, ki so "ostali ljudje", ki se niso tako poneumili. Komel je bil prijatelj s Seghizzijem, tudi njemu je popravljaval skladbe.

V projektu ZCPZ so bile objavljene zbirke "Harmonija in glasbena priloga s praktičnimi vajami", "Skladbe za orgle, klavir in harmonij" in "Vokalna dela". Kakšen pomen imajo te tri zbirke?

Tatjana Gregorič, Maša Komarčič in g. Silič so že napisali diplomske naloge, v katerih so popisali in zbrali velik del Komelovega opusa. Veliko gradiva pa je še ostalo po korih in arhivih. To je ekipa okrog Alberta Devetaka, ki je zbrala in skenirala, tako da imamo zdaj zbranega precej materialnega gradiva. Gotovo se bo še kaj našlo, veliko je še razsejanega. Mislim, da je večina že zajeta. Hkrati je to spodbuda, da postanemo pozorni na to, kar se še kje lahko najde. Iz vsega, kar smo našli, smo videli, da bi bilo zelo konkretno in koristno izdati tri omenjene zbirke.

Komelova Harmonija je dejansko drugi učbenik v zgodovini Slovenije; Förster je prvi o tem

pisal za organiste, še ob koncu 19. stol. Komelov učbenik so mesec dni po objavi zajeli in sežgali. Kar nam je znano, so se do danes ohranili trije ali štirje primerki. Zato smo se odločili, da izdamo učbenik v faksimilni obliki, tako da ga oživimo takega, kot se je rodil, dodali smo mu le kratek uvod.

Originalno ga predajamo slovenskim glasbenim teoretikom, da ga bodo lahko študirali, komentirali ali o njem tudi priredili simpozij. Terminologija je res pristna!

Druga knjiga je spet praktična. Komela je skrbelo, da se izobrazijo organisti. Tovarna Cecilija je okrog leta 1930 videla, da bo fašizem trd; zato je izdelovala harmonij po čim nižji ceni, da bi si ga lahko privoščila skoraj vsaka hiša. Tako so napolnili Primorsko s harmonijami. Komel je napisal veliko skladb, t. i. preludije za orgle, ki pa se lahko igrajo

tudi na harmoniju. Potem je še zbirka 23 skladb: pri raziskavah smo videli, da jo je Komel zasnoval z jasnim načrtom, kot je najvil v uvodu Harmonije: da ima pripravljen kontrapunkt in učbenik kompozicije. Ker so mu prvo knjigo sežgali, seveda ni šel izdajati druge in tretje. Fašisti so bili na preži... Zato je druga knjiga, 23 skladb, zbirka glasbenih primerov za učbenik kompozicije. Vsaka skladba ima svojo zasnovo. Tej zbirki, ki je zelo uporabna, smo dali podnaslov, ki ga Komel ni dal, ker je pač čakal, kaj bo iz nje uporabil: "Skladbe za orgle, klavir in harmonij". Vse skladbe se lahko prepišejo in igrajo tudi z drugimi instrumenti. Ta knjiga bo živela med poustvarjalci instrumentalisti.

Tretja knjiga je zelo majhen izbor, v katerem se kaže cela paleta Komelovega komponiranja za glas: za moške, ženske in mešane zборе. Izbor je res skreden, kasneje pa bo možno urediti celotne zbirke njegovega opusa.

Kako ocenjujete Komelovo skladateljsko delo? Kakšna je njegova glasba?

Predvsem v nekaterih Komelovih zbirkah je prisotna neka velika želja, da bi posegal po nekem osebnem, višjem, globljem umetniškem izrazu, kjer se poglabi kot skladatelj. In vendar ne prevlada Komelov ego, torej umetnost zaradi umetnosti, "l'art pour art". Pri njem tega ne zapazimo. Komel postane služabnik svojih rojakov, sodobnikov, v prostoru, kjer živi, in se jim popolnoma preda. Zato sem v uvodu v publikacijo zapisal, da je Komel naredil iz samega sebe močan, hranljiv črn kruh. Kruh za svoje sodobnike. Zato so njegove skladbe napisane predvsem preprosto, da jih lahko izvaja vsak zbor. Tudi orgelske skladbe so precej dostopne skoraj vsakomur.

Zato ne smemo gledati Komela kot nekega Beethovna ali koga drugega, ki se gre umetnika v neki raketi, ki pluje po vesolju... Komel je bil človek, ki je živel za svoje sorojake. Glasbo je uporabil, da bi rekel: "Glejte, življenje je hudo in kruto, je pa lepo. Ne obupajte!"

Danijel Devetak

V novo skavtsko leto!

Goriški skavti in skavtinja Slovenske zamejske skavtske organizacije (SZSO) smo se v soboto, 8. oktobra, zbrali v popoldanskih urah pri koči na Sabotinu, da bi pričeli novo skavtsko leto. Po glavnem zboru smo imeli obred prestopov, ko je lanskega zadnjega letnika volčičev in volkuljic zapustil krdelo in bil sprejet v četo, zadnji letnik izvidnikov in vodnic pa v skupnost roverjev in popotnic. Srečanje, na katerem so bili letos prisotni tudi starši, smo sklenili s sveto mašo pri cerkvi sv. Valentina, ki jo je daroval p. Simon Peter Berlec.

Goriški klan je po maši imel še prenočevanje; peš se je odpravil v Števerjan. Tam je lanskega noviciat

prestopil v klan, po nočnem bdenju pa se je namestil še v cerkvo sv. Križa pri Kojškem, kjer sta prešla odhod dva starejša člana skupnosti: Sočutna puma in Poslušni bober.

Goriški skavti sprejemamo medse tudi nove člane. Aktivnosti potekajo večinoma ob sobotah na sedežu v Gorici (drevored XX. septembra 85) in občasno tudi v doberdobskem župnišču. Za informacije smo na razpolago odgovorni voditelji: Nika za volčiče in volkuljice (8-10 let): nika.cotic@yahoo.it, Andrejka za izvidnike in vodnice (11-15 let): andrejka.leban@gmail.com in Simon Peter za roverje in popotnice (16-20 let): sipele@libero.it.

Koroški kulturni dnevi na Primorskem v Štandrežu

Prebrisan sluga razkrinkan

Prvo srečanje s koroškimi rojaki v sklopu letošnjih Koroških kulturnih dnevov na Primorskem, ki jih na Goriškem prireja Zveza slovenske katoliške prosvete, na Tržaškem pa Slovenska prosveta z namenom, da bi se utrdili obojestranske kulturne vezi in prijateljski stiki, je bilo v sodelovanju s Prosvetnim društvom Štandrež v štandrediški župnijski dvorani Anton Gregorič v nedeljo, 16. oktobra 2016, pozno popoldne. V goste je prišla gledališka skupina KPD Planina iz Sel, ki je najstarejše društvo na Koroškem.

L. 2012 je praznovalo stoletnico društvenega delovanja, ki je zelo pestro in obsega raznovrstne dejavnosti, predseduje pa mu Pavli Čertov. Društvena dramska skupina vsako leto postavlja na oder eno celovečerno predstav, ki jo gledalcem predstavlja v abonmajskem nizu šestih predstav, v katerem imajo v gostih tudi poklicna gledališča. Koroški igralci KPD Planina iz Sel, čudovite, najbolj slovenske vasice na Koroškem, so uprizorili komedijo *Zaspite, če vam rečem*. V režiji Nika Kranjca so odigrali komedijski splet imenitnega francoskega pisca tovrstnega žanra Georgesa Feydeaua (1862-1921), v tekočem slo-

venskem prevodu Branka Madžareviča. Premiero so imeli 26. decembra. Nastopajoči, Maria Dovjak (sestra), Martin Dovjak (gospodar-ženin), Petra Hren (hčerka-zaročenka), Toni Olip (oče), Marko Oraže (sluga) in Toni Stern (nabriti sluga), so po začetnem, malce upočasnjem tempu uprizoritve kaj kmalu prešli v bolj pospešenega, kot ga pač zahtevajo Feydeaujeva dela, kjer se situacije in humorni zapleti, obrati in preobrti sledijo z vrtoglavo naglico. Tako so ustvarili primerno humorno ozračje, ki preveva komedijo. V njej komične trenutke poganja prebrisan sluga Justin (Toni Stern), ki je

po naključju odkril svoje hipnotizerske sposobnosti. Te spretno in privošljivo uporablja pri svojem gospodarju, tako da le-ta dela vse, kar bi moral on sam opravljati, od pospravljanja stanovanja do nošenja drv iz kleti ... A na obzoru se začne zarisovati konec Justinevega idiličnega brezdelja, ko izve, da se njegov gospodar Borilquet misli oženiti. To zaroko skuša s svojimi hipnotizerskimi veščinami preprečiti, a njegovo nakano razkrinka dr. Valencour, oče gospodične Emilienne, ki je psihološko, pa tudi v hipnotizerski sposobnosti močnejši od nje.

Gledalci, ki so zasedli vse razpo-

ložljive sedeže – tudi letos so abonmaji razprodani! –, so se s toplim ploskanjem zahvalili sel-skim igralcem - njim sta v zakulisju pomagala mlad tehnik Mihael Kelih in šepetalka Magda Sukalja –, da so jim darovali prijetno gledališko urico.

Komedija *Zaspite, če vam rečem* je uvedla niz predstav letošnjega *Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2016*, ki ga zelo uspešno od l. 2000 prireja PD Štandrež v soorganizaciji z Zvezo slovenske katoliške prosvete in Svetom slovenskih organizacij. Kot je navada, je zbrano občinstvo pozdravil Božidar Tabaj, duša štandreškega dramskega odseka in tudi gonilna sila te abonmajske

ponudbe. Gledalce je opozoril, da sta v dvorani prisotna kar dva župana, Mavricij Humar, župan Občine Miren – Kostanjevica, ki je zvest abonent štandreškega abonmaja, in Franka Padovan, županja Občine Števerjan. Prav njo je Tabaj kot predsednico Zveze slovenske katoliške prosvete povabil k sebi, da bi na kratko spregovorila o Koroških kulturnih dnevih na Primorskem, v sklopu katerih se ta teden vrstijo razni kulturni dogodki.

Ob koncu predstave so udeleženci večera lahko poskusili srečo na srečelovu, katerega izkupiček je namenjen misijonom.

IK

Foto DP

Srečanje primorskih upokojenskih zborov

Pevska revija Starosta Mali princ v Novi Gorici

Vsako leto poteka v enem od večjih mest Primorske koncertna revija *Starosta Mali princ*, ki se je začela leta 2001 v Kulturnem domu v Gorici. Tej so sledile druge v Kopru, Trstu in Novi Gorici, vse z namenom, da se srečujejo in

spoznavajo pevci primorskih upokojenskih zborov. Letošnja, 16. po vrsti, je sklenila 4. cikel v Novi Gorici, v nedeljo, 9. oktobra. Revijo organizirajo vsako leto krožek Krut in Pokrajinski zvezi Društev upokojencev Severne in Južne Primorske v so-

delovanju s štirimi upokojenskimi društvi. Letos je bila prireditelj v organizaciji DU Nova Gorica ob 17. uri v veliki dvorani Mestne občine Nova Gorica. Posvečena je bila 110. obletnici smrti 'goriškega slavčka' Simona Gregorčiča s citatom njegovih verzov: *„... budi spomin mi krasnih dni, ko bil sem še, kot si zdaj ti. Spominja me mladosti, brez toge, brez bridkosti...“*

Program se je začel z Gregorčičevo pesmijo, ki jo je recitiral mladi študent Matjaž Vidmar. Sledil je nastop ŽePZ Strmica DU Rožna Dolina pod vodstvom pevovodje Mirana Rustja. Številne poslušalce, ki so napolnili dvorano, so nagovorili s spodbudnimi mislimi o pomenu in vlogi petja predsednica Društva upokojencev Nova Gorica, Lucija Mozetič, predsednik Pokrajinske zveze DU Severne Primorske, Zlatko Martin Marušič, in predsednica krožka KRUT, Pierina Furlan. O pomenu takih pevskih srečanj je spregovorila tudi novogoriška podžupanja Ana Zavrtanik. Vsak zbor je zapel po tri pesmi znanih slovenskih skladateljev in iz slovenske ljudske zbirke. ŽePZ Društva slovenskih upokojencev za Goriško je nastopil pod vodstvom pevovodje Tanje Pelicon, ŽePZ Zveze

DU Mestne občine Koper pod vodstvom pevovodje Vladimirja Korošca, MePZ DU Slavec - Solkan pod vodstvom Mirana Rustje in MoPZ Fran Venturini od Domja - Trst pod vodstvom Ivana Tavčarja, ki je vključil v program tudi Gregorčičevo *Mojo srčno kri škropite*. Prireditelj, ki je namenjena tudi medgeneracijski povezavi med mladimi in odraslimi, sta obogatila zelo mlada glasbenika, in sicer izredno izkušen kitarist Matej Berlot in talentiran violinist Rok Berlot, ki je zaigral, ob klavirski spremljavi znane pianistke Anice Furlan, Pagani-nijevo skladbo *Cantabile*. Poslušalci so nato z zadovoljstvom prisluhnili šaljivemu nastopu upokojenke in upokojenca, ki sta hudomušno izpovedala svoje želje v iskanju življenjskega prijatelja oz. prijateljice.

Ob sklope prireditve so kot vsako leto vsi zbori občuteno zapeli pesem *Vstajenje Primorske Rada Simonitija*, na harmoniko jo je spremljal Franko Sever. Večer je napovedovala Slavka Murovec. Revijo *Starosta Mali princ* bodo v letu 2017 priredili v Gorici v organizaciji Društva slovenskih upokojencev za Goriško.

(ed)

Obvestila

SKD Hrast iz Doberdoba obvešča, da predavanje naturopatinje Erike Brajnik na temo o imunskem sistemu, napovedano za četrtek, 20. oktobra, v župnijski dvorani v Doberdodu, odpade.

Občina Štaranca in **Kulturno društvo Endas** vabita na odprtje razstave Slovenski izzivi, ki bo v četrtek, 20. oktobra, ob 18. uri v dvorani Delbianco v občinski stavbi v Štarancau.

V vili De Finetti v zaselku Corona (Mariano del Friuli) je do 6. novembra na ogled razstava del Tullia Fantuzzija pod naslovom "Naturalmente".

V petek, 7. oktobra, so v hotelu Europalace v Tržiču odprli razstavo "Percorsi" Marie Grazie Persolja in Armanda Pizzignacha. Likovna umetnika razstavljata dela, ki sta jih ustvarila v zadnjih petih letih; navdih sta našla v naših krajih. Razstava bo odprta do 31. oktobra.

Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica obveščata, da je uradno odprt po naslednjem urniku: ob ponedeljkih in sredah: od 8. do 18. ure nepretrgoma, torek, četrtek in petek: od 8. do 14. ure. **V središču mesta** dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kersevana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT C1-VIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Z veseljem vam zašijem in popravim oblačila, izdelam zavese in druge šivane izdelke. Lahko pridem tudi na dom. Vida, telefon 00386 31 721 243

Potrebujem delo in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarelega ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 – Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. 00386 41 390 244.

Gospa s triindvajsetletno izkušnjo nudi dnevno varstvo otrok ali oskrbo starejših oseb, potrebnih pomoči. Tel. 00386 41 548537.

Profesorica slovenščine išče delo (tudi inštrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanja. Tel. št. 00386

40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinskih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na št. 040 621 424 (v pošto pride celotno primorsko in goriško območje).

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu
(od 21.10. 2016 do 27.10.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00.

Sporod:
Petek, 21. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Nedelja, 23. oktobra, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, režijanskem in žiljskem narečju.

Ponedeljek, 24. oktobra (v studiu Stefania Beretta): Le spomin...

Torek, 25. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 26. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Oljka, simbol Sredozemlja - 2. del - Izbor melodij.

Četrtek, 27. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Kratke

Program obiska dveh predsednikov

V sredo, 26. oktobra, bosta na Goriško prišla predsednik Italijanske Republike Sergio Mattarella in predsednik Republike Slovenije Borut Pahor. Okvirni program se bo začel ob 11. uri v goriškem Spominskem parku, kjer bo polaganje venca pri spomeniku padlim in okrasne blazine pri lapidariju v spomin na goriške deportance. Ob 11.20 je predviden prihod v gledališče Verdi, kjer bo uradna slovesnost s pozdravnimi nagovori župana občine Gorica, predsednice Dežele Furlanije Julijske krajine, prof. Georga Meyra z Univerze v Trstu ter dveh predsednikov. Ob 13. uri bosta predsednika prišla v občinski park v Doberdodu; položila bosta venec pri novem spomeniku "V spomin slovenskih vojakov na Soški fronti 1915-1917" in imela, poleg župana občine Doberdob, pozdravnimi nagovor.

Msgr. Podbersič gost županje Alenke Florenin

Po ponedeljkovem zasedanju občinskega sveta v Sovodnjah ob Soči so se županja Alenka Florenin ter ostali odborniki in svetniki srečali s sovodenjskim župnijskim upraviteljem msgr. Renatom Podbersičem. Vljudnostnim pozdravom je sledil razgovor o zdajšnjem stanju v sovodenjski občini in v župnijah, ki delujejo na občinskem območju, ter možnih oblikah sodelovanja ob večjih praznikih. Ob koncu srečanja je županja izročila msgr. Podbersiču knjižni dar o sovodenjski zgodovini, prebivalstvu, kulturi in teritoriju.

**Kulturni center
Lojze Bratuž**

**Krožek
Anton Gregorič**

SREČANJA POD LIPAMI
v sodelovanju z založbo Mladika

Martin Breclj
ANATOMIJA POLITIČNEGA ZLOČINA
 Prva temeljita zgodovinska monografija o trojnem umoru v Rossettijevi ulici v Trstu leta 1944.
 Ob avtorju Martinu Breclju bosta spregovorila dr. Egon Pelikan in dr. Mira Cencič.

V ČETRTEK, 27. OKTOBRA 2016, OB 20. URI.
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

S 3. STRANI Pogovor ob 50. obletnici tiskarne Grafica Goriziana

“Vedno smo vlagali ...”

Znani ste tudi kot “zelena”, naravi prijazna tiskarna...

Edi P.: Veliko si prizadevam za nenehno izboljševanje kakovosti in zmanjševanje vplivov na okolje. Leta 2008 je Il Sole 24 Ore objavil članek z naslovom “Zeleni tisk v Gorici” prav o naši tiskarni. Ko smo prešli na plošče Kodak, smo odstranili kemikalije. Uporabljamo rastlinska črnila. Na strehi smo odpravili azbest in jo pred tremi leti prekrili s fotovoltaičnim sistemom 88,20

magam po potrebi.

Silvana H.: Jaz sem od nekdaj delala v knjigovoznici, opravljam pa tudi druga manjša dela, ko je bilo to potrebno.

Edi P.: Jaz sem začel kot montažer, kot tudi oče. Za komercialno skrb v glavnem Mitja, skupaj pripravljava najzahtevnejše ponudbe. On hodi več ven, do strank, jaz sem bolj notri in spremljam proizvodnjo. Skrbim za nabavo papirja in vsega materiala, ki služi v proizvodnem

Zmanjkala je oseba, ki je opravljala pomembno delo in nosila velik del odgovornosti. On in moja žena sta vodila celotno knjigovodstvo in stike s strankami. V začetku sem se tega dela prav malo lotil jaz, takoj sta prišla Edi in Mitja, ki sta tiskarno že poznala. Počasi sta nadomestila Davorina in prevzela njegovo delo.

Mitja Č.: Sprememba je bila res velika, saj sva Edi in jaz morala narediti takojšen prehod od

Marija Žgavec

Erika Pelicon

Silvana Hmeljak

trejše in bolj kakovostne stroje in da nam je uspelo obdržati isto število uslužbencev, pomeni, da smo bili kos krizi.

Mitja Č.: Prav zaradi krize smo se preusmerili tudi v tiskanje panojev.

Tako smo razširili paleto ponudbe naših del.

Edi P.: Marsikdo, ki nam da tiskati katalog, sprašuje tudi po kakšnem panoju. Povpraševanja po takih delih je vedno več.

Romano Č.: Obseg dela se je zmanjšal, cene so padle, zato smo veliko investirali v stroje, da bi obdržali delavce. Novi stroji nam omogočajo izvajanje del v vseh fazah proizvodnje. Tako nam je uspelo tudi povečati promet in obseg prodaje. Kljub temu da so končne cene našega proizvoda padle, smo tako vendar lahko ohranili vse uslužbence.

Kako boste proslavili okroglo obletnico?

Edi P.: Priložnostni koledar smo tiskali že v začetku leta, jeseni nameravamo izdati posebno publikacijo.

Mitja Č.: Mislim, da bomo praznovali v ožjem krogu. V jesenskem času imamo namreč veliko dela. November in december sta za nas najboljša meseca v letu.

Romano Č.: Na uradno odprtje hale smo povabili vse stranke. Bila je še prazna, nismo imeli toliko strojev. Danes bi težko naredili kaj takega, sploh pa bi ne želeli pozabiti koga od številnih klientov. Zato bomo praznovali v ožjem krogu.

Kako gledate na prihodnost vaše tiskarne?

Mitja Č.: Pred nami je še 20, 30 let dela... Ideje imamo, investirati bomo morali še vedno v kakovost in v nove tehnologije. Pravkar smo podpisali naročilo za nov, hitrejši stroj CTP in za nov motoriziran stroj za rezanje trdih podlag, tudi aluminija in stekla. Instalacija obeh je predvidena do konca leta. Če se bo tak trend nadaljeval, bomo morali našo halo po vsej verjetnosti razširiti. Kar se tiče tehnologije, pa bo digitalni tisk z leti verjetno začel izpodrivati offset tudi do formata 70x100. Na sejmu v Düsseldorfu so nedavno predstavili digitalni stroj 70x100. Čez 10 let bo ta gotovo postal novi standard. Še veliko stvari se bo spremenilo!

Bo po vašem mnenju papir še obstal?

Romano Č.: Gotovo ga bo vedno manj, mislim pa, da bo še obstal. Časopisi bodo verjetno prešli v elektronske oblike, reklamni material pa ostaja na papirju. Vsaj upamo.

In za konec?

Erika P., Edi P., Mitja Č.: Na koncu pogovora se želimo vsi trije iskreno zahvaliti staršem, ki so nam ves ta čas pomagali in zaupali.

Davorin Pelicon in Romano Čevdek leta 1989

kw. Kar se tiče energije, smo poleti povsem samostojni, pozimi sicer malo manj. Posodobili smo tudi opremo, pač v skladu z zakonskimi določili o varnosti.

Mitja Č.: Stalno kaj posodabljam. To so pomembne investicije!

Od kdaj imate računalnike?

Erika P.: Prvi računalnik smo vzeli poleti 1983, seveda še v ulici Favetti. Računalniški oddelk smo razširili in razvili, ko smo prišli v Štandrež. Z leti smo sistem nadgradili, zlasti v 90. letih. Kar se tiče grafike, uporabljamo računalnike Mac, za druge potrebe pa PC-je. Vsak tiskalni stroj ima zraven svoj računalnik in program, s katerim uravnavamo njegove nastavitve.

Kakšne funkcije imate?

Romano Č.: Jaz sem bil vedno tiskar. Nisem bil črkostavec ali linotipist, sploh nisem znal tipkati na stroj. Bil sem samo tiskar. Po Davorinovi smrti sem opustil tiskanje, ker so stranke v njegovi odsotnosti iskale mene. Ker nisem mogel puščati stroja med delom, da bi se posvečal klientom, sem to prepustil drugim in pomagal, kjer je bilo potrebno. Zdaj pomagam, če je treba kaj zgibati, rezati itd. Sploh ne tiskam več. Delo v uradu pa mi ni bilo nikdar všeč.

Davorin je skrbel za kliente. Pred leti smo imeli drugačne odnose s strankami. Prihajali so v tiskarno, povedali, kaj hočejo; kakšenkrat smo za oblikovanje nekega dela izgubili celo popoldne. Zdaj tega ni več, saj klienti oblikujejo kar sami, doma ali v grafičnem studiu.

Erika P.: Jaz sem v glavnem oblikovalka. Pomagam pa pri digitalnem tisku panojev, pvc-ja etiket, tam, kjer je treba.

Marija Ž.: Jaz delam v uradu, po-

procesu. Od novembra imamo namreč nov stroj, ki tiska na trde podlage, debele tudi 5 cm: od aluminija do lesa, v formatih tudi do 155x300 cm. To je nova tehnologija: omogoča nam stvari, ki jih doslej nismo nikoli delali oziroma mogli delati. Imamo tudi plotter, ki tiska nalepke ali druge plastične lepake za izlozbe, igrišča, telovadnice ipd.

Romano Č.: V goriški pokrajini imamo tak stroj edino mi!

Mitja Č.: Delati sem začel v uradu, kjer je bila mama, in sem v bistvu ostal v uradu. V glavnem sledim komerciali, pripravljam ponudbe, naročam papir, govorim s strankami, spremljam tudi knjigovodstvo, vse, kar je povezano z uradom.

Hud udarec za tiskarno je gotovo bila smrt Davorina Pelicona leta 1999.

Romano Č.: Davorin je bil zelo delaven in priljubljen v okolju, kjer je živel, na političnem, gospodarskem in športnem področju. Naši tiskarni je dal velik zagon. Zelo dobro je skrbel za stike s klienti, bil je pogumen. Ko sem ga spraševal, ali se lotimo ali pa ne kakšnega večjega dela, je bil vedno zelo odločen in je sprejel vsak izziv.

Leta 1978 sem bil iz osebnih razlogov skoraj na tem, da bi puštil; nismo vedeli, ali bo s tiskarno šlo ali ne, žena je čakala drugega otroka ... Že začetek je bil trd; ko so se nato upokojili štirje člani, je bilo spet zelo težko. Davorin me je spodbudil, da morava iti naprej. In smo šli naprej! Dobro sva se razumela. Kakšenkrat se je tudi zgodilo, da sva imela različne poglede, v glavnem pa sva vedno vse dobro rešila.

Po njegovi smrti smo na neki način morali začeti znova.

“uslužbenca” na “drugo stran”. Davorin je bil edini, ki je pripravljaval ponudbe; zato ni bilo enostavno začeti slediti cenam in razumeti, ali so računi pravilni in ali sploh kaj zaslužimo. Poleg tega sva si morala tudi pridobiti zaupanje strank. Bila sva še mlada. Treba je bilo si zavhati rokave. Druge izbire ni bilo. To je bil zame nov začetek. Hvaležen sem uslužbencem, ki so takrat razumeli situacijo in zaupali mlajšim silam v podjetju.

Edi P.: Nisva imela niti časa, da bi kaj več razmislila...

Silvana H.: Nikdar ne bom pozabila: Edi je rekel, da bi se gotovo drugače pripravil, ko bi vedel, da bo tata zmanjkal tako hitro...

Mitja Č.: Ko sva z Edijem v mladosti prihajala sem, nisva nikdar razmišljala o vodenju podjetja, saj sta ga vendar vodila dva očeta!

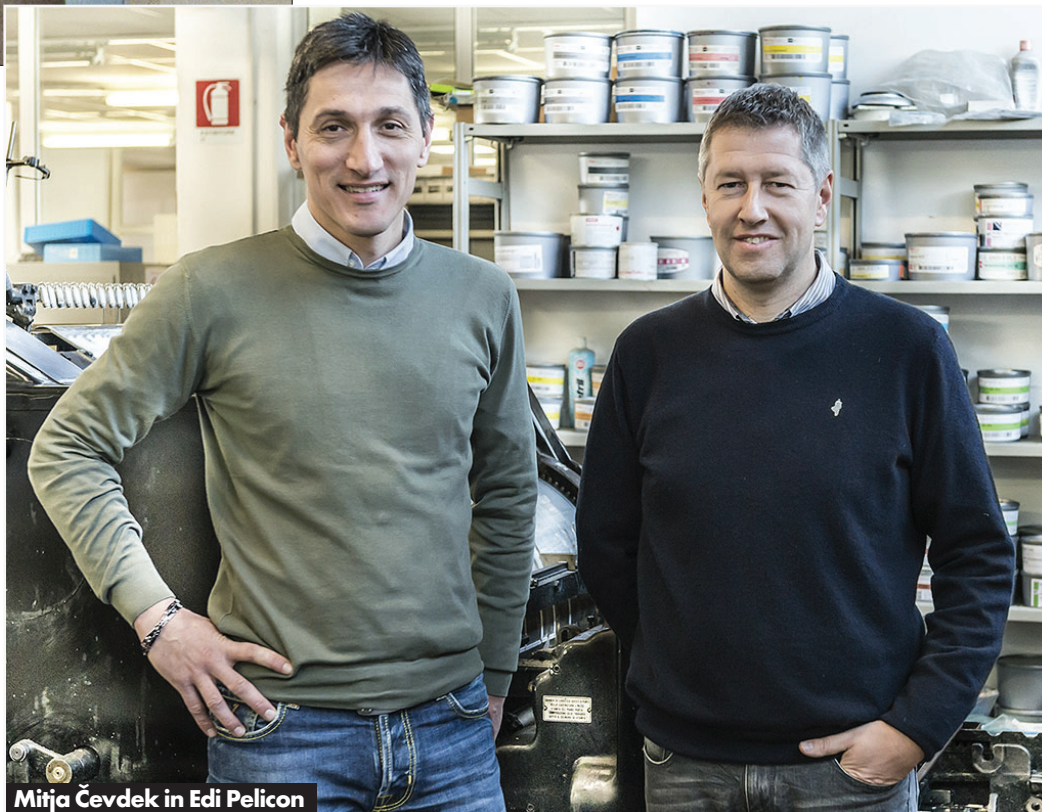
Koliko oseb je danes zaposlenih v tiskarni poleg članov vaših dveh družin?

Edi P.: Imamo osem delavcev, ki smo jim hvaležni za vestno opravljanje dela. To so, po abecednem redu: Aldo, Eleonora, Erika, Gabriella (ki se je komaj upokojila), Igor, Marco, Marko, Mauro in Vincenza. Vsi so Slovenci, ne-

kateri so z nami skoraj 40 let. Skupaj smo dobra skupina, ki dela učinkovito in uspešno.

Kdo so vaši klienti in katera so najpogostejša dela, ki jih opravljate?

Mitja Č.: Danes delamo za javne uprave, vključno z Deželno, za razna podjetja v Sloveniji, za stranke od Trsta do Vidma, pa tudi iz Veneta, Lombardije, Emilie Romagne in celo Sardinije. Veliko del smo sicer izgubili z vstopom Slovenije v EU, odprava meje je gotovo naredila svoje. Med klienti je tudi marsikateri grafični studio izven naše pokrajine. K nam prinašajo že pripravljene datoteke, ki jih mi samo tiskamo. Poleg javnih ustanov, s katerimi sodelujemo prek razpisov, delamo tudi z različnimi goriškimi združenji in ustanovami. Nekaj delamo tudi za krajevne

Mitja Čevdek in Edi Pelicon

bančne zavode, sicer pa manj kot pred leti.

Tiskamo vsega malo: knjige za založbe na Goriškem in Tržaškem, reklamne kataloge, zgibanke, cenike, kataloge za podjetja, ki so prave knjige, pa še plakate za razstave in velike dogodke od Trsta do Vidma, časopise in revije, med drugim otroški reviji Pastirček in Galeb.

Edi P.: Veliko let tiskamo milanški časopis SpeleoSoccorso, ki izhaja trikrat letno v deset tisoč izvodih in gre po vsej Italiji.

Kako pa je z nakladami?

Romano Č.: Naklade knjig so odvisne od naročnika; pripravljene smo tiskati od 50 izvodov dalje, kolikor jih pač kdo želi. Za znano blagovno znamko smo tiskali 500 tisoč zgibanek, ki smo jih tudi poslali v 130 različnih krajev po vsej Evropi.

se specializiramo v novih sektorjih. Iz leta v leto vlagamo in se učimo.

Kakovost je tista, ki nam dovoli, da smo ostali na tržišču, da smo še tu.

Ste zaradi krize izgubili veliko strank?

Edi P.: V Gorici precej. Ljudje zapirajo svoje dejavnosti, ker nimajo denarja. To je problem. Ne katere ustanove so redno tiskale pri nas. Zdaj jih je vse manj...

Mitja Č.: Tudi javne uprave nimajo veliko denarja in ne tiskajo več kot pred leti. Pokrajina bo v kratkem ukinjena... To so za nas hudi udarci.

Edi P.: Gorica je vedno revnejša. V zadnjih letih smo zato razširili naš trg na Tržaško, Videmsko in Slovenijo, tako da imamo danes še več dela kot pred leti. Če pomislimo, da imamo vedno hi-

Martin Breclj - Anatomija političnega zločina Raziskava postavlja na glavo trditve o krivcih za umor

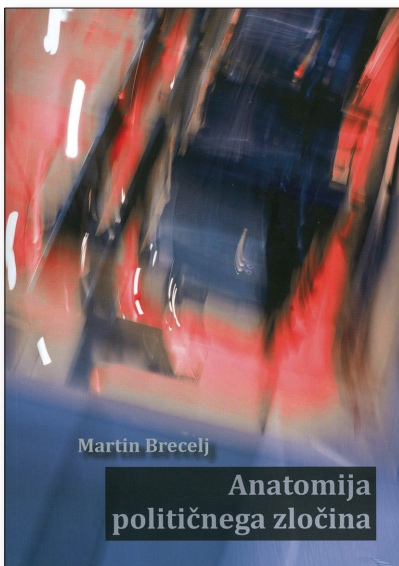
Delo Martina Breclja, ki nosi naslov *Anatomija političnega zločina* in ki ga je letos jeseni objavila tržaška založba Mladika, doživlja v javnosti velik odmev. Pred njegovo predstavitev je za naš tednik obsežen intervju z avtorjem opravil Igor Gregori, Primorski dnevnik pa je pred samim izidom dela z dovoljenjem pisca in založbe ponatisnil uvod v delo. Veliko prostora so Brecljevi zgodovinski študiji namenili tudi na valovih Radia Trst A, in sicer tako med informativnim programom kakor tudi v kulturnem sporedu (prof. Neva Zaghet v oddaji Literarni pogovori). Martina Breclja naši javnosti ni treba posebej predstavljati. Rodil se je leta 1953 v Buenos Airesu v Argentini, kamor se je po vojni umaknila njegova družina. Po izobrazbi je filozof, do pred kratkim pa je bil zaposlen kot novinar na Primorskem dnevniku, kjer je opravljal uredniško funkcijo. Svoje zadnje delo je, kljub lastni filozofski formaciji, zasnoval znanstveno-zgodovinsko. O tem pričajo tudi laskeve besede, ki sta jih na krstni predstavitvi knjige v TKS izrekla zgodovinarja dr. Jože Pirjevec in dr. Renato Podbersič.

Zgodba zakoncev Vuk oziroma Stanka in njegove žene Danice Tomažič je ena tolških zagonetk, ki so se zgodile v našem času med drugo svetovno vojno. O teh dogodkih sta na Tržaškem pisala Ravel Kodrič in Miran Košuta, zgodbo pa je leta 1986 v svojem romanu *Gli sposi di Via Rossetti* še najboljše literarno obdelal istrsko-tržaški pisec Fulvio Tomizza.

Upamo si trditi, da Brecljeva raziskava dosedanje trditve o krivcih za umor postavlja na glavo. Doslej je namreč veljalo, da je zločin delo protikomunistične strani, ki je s tem Stanku Vuku hotela preprečiti, da bi se po svoji vrnitvi iz zaporov v kraju Fossano v Piemontu priključil partizanom. Partizanska stran je takoj po dogodku krivdo vrgla na Ernesta Jazbeca, ki je pripadal čet-

nikom oziroma plavi gardi, saj je le-ta nekaj dni pred zločinom Vuku grozil s smrtjo. Izhodišče za novo raziskavo pa so Breclju predstavljale besede pričevalke, ki svoje istovetnosti noče razkriti pred javnostjo. Profesor Jože Pirjevec je namreč srhljivo zgodbo omenjal v svoji knjigi o fojbah, ki je izšla leta 2009.

Policijska raziskava, ki je bila opravljena takoj po dogodku, se je končala z ugotovitvijo, da je bila trojica v stanovanju v ulici Ros-

setti 31 žrtev ropa. Čeprav so morilci s seboj odnesli precejšnjo vsoto denarja, so nekateri vredni predmeti še vedno ostali pri žrtvah, tako da je mogoče to ugotovitev izključiti. Breclj zločinsko dejanje pripisuje trem krvnikom oziroma 'likvidatorjem', ki so v tistem času delovali na širšem območju Trsta, to so bili Vidko Hlaj, Slobodan Šumenjak in Albert Gruden s partizanskim imenom Blisk, doma iz Šempolaja.

Svoje ugotovitve utemeljuje ne le na podlagi anonimnega pričevanja, saj raziskuje tudi širše ozadje zločina. Odnosi med Osvobodilno fronto oziroma komunisti in Stankom Vukom naj bi se začeli krhati v času po drugem tržaškem procesu, ko je bil Vuk obsojen na petnajst let zapor, njegov svak Pinko Tomažič pa na smrt. Tomažičeva sestra Danica naj bi se zaradi moževega vpli-

va začela oddaljevati od komunističnih idej, poleg tega pa so komunisti do Vuka bili zelo sumničavi, saj je bil v italijanskem in nemškem ujetništvu ter so skleпали, da si je svobodo kupil v zameno za sodelovanje z Nemci. Najbolj tehten razlog pa naj bi po avtorjevi razlagi bilo dejstvo, da bi Stanko Vuk s svojim odhodom v partizane načel monopol komunistične partije, ki je imela po dolomitski izjavi iz marca 1943 dejansko prevlado nad celotno Osvobodilno fronto.

Delo Martina Breclja je bogato opremljeno tudi z dokumentarnim gradivom, predvsem s policijskimi zapisniki, skicami, poročili VOS-a, pa tudi fotografijami. Avtor načenja tudi nekoliko širši okvir delovanja t. i. primorske sredine v času druge svetovne vojne, ki je bila zaradi svojega dolgoletnega antifašizma trn v peti komunistični partiji. Komuniste na Primorskem sta v tistem času vodila Aleš Bebler in Joža Vilfan. Avtor je prepričan, da se zločin ni mogel zgoditi brez vednosti oziroma placeta ljubljanske centrale VOS-a, zato vanj vpleta tudi Zdenko Kidrič in Eda Brajnika. Posebno vprašanje pa se postavlja glede vloge dr. Draga Zajca, ki je bil tistega večera v stanovanju Vukovih. Po Brecljevem mnenju so storilci zločina morali vedeti, s kom imajo opravka in da v OF Zajc ni predobro zapisan, saj bi z njegovim nepremišljenim umorom lahko veliko tvegali. Delo *Anatomija političnega zločina* bi seveda ne moglo nastati brez arhivskega gradiva, ki smo ga že omenili, pa tudi brez nekaterih pričevalcev, ki so naštetih na koncu knjige. Med njimi sta poleg anonimne pričevalke zagotovo najpomembnejša Vukova svakinja Natalija Pelikan Vuk in Zajčev sin dr. Drago Zajc mlajši. Svoj doprinos k delu sta dala tudi pisatelja Boris Pahor in Alojz Rebula, prvi zaradi svojega ljubezenskega razmerja, ki ga je imel z Danico Tomažič, drugi pa zaradi znanstva z Albertom Grudnom - Bliskom, saj sta (bila) oba Šempolajca.

Primož Sturman

Pravljice za Niko, pravljice za malo in veliko Besede in podobe za odrasle in otroke

Jesenske večere, ko je dan vedno krajši, teme pa je vse več, predvsem pa se prikaže prejkot poleti, je lepo preživeti v dobri družbi, ki je lahko tudi umetniška – besedna in likovna. Tako je bilo minuli sobotni večer, ko se je v prijetno svetlem prostoru Bambičeve galerije na Opčinah zbrala množica obiskovalcev, celo najmlajših. Ob izidu slikanice *Pravljice za Niko, pravljice za malo in veliko* (2016) so se odzvali povabilu Sklada Mitja Čuk na srečanje z besedno ustvarjalko Majdo Artač Sturman in ilustratorko Dunjo Jogan. Doživetje izvirnih, nadvse barvitih ilustracij, ki so žarele z galerijskih sten, in poslušanje pisateljičnega branja prve izmed pravljic, uvrščenih v knjigo, Iris in biser, so uvodoma dopolnili še glasbeni utrinki, najprej flavtistke Valentine Jogan (Glasbena matica, mentorica Alenka Slama), nazadnje pa še Jasne Kralj, ki je prej zrecitala del uvodne pesmice v knjigi: "Zatooo – / beri, beri knjigo, / da boš ... *bolj figo*. / Ta *bolj figo* / ne spada v knjigo. / Bolj boš v skladu s časom, / bolj boš razgledan, / moderen, imeniten, / če boš veliko bral, / veliko mislil, veliko znal, / se v čarobni svet podal, / se z mano nasmejaj". Mala Jasna je bila po besedah predsednice sklada, Stanke Sosič Čuk, prva testna otroška bralka in se je z izmišljeno bralko Niko, ki ji je namenjenih 12 objavljenih

pravljicnih besedil (na koncu pa še recept za hitro božično potico), naravnost poistovetila. To, da bo knjiga dobro sprejeta pri malih bralcih in bo lahko v pomoč kot

kot pesnico in dolgoletno profesorico, bralci Novega glasa pa tudi kot ustvarjalno rubrike Pika na (pesm) i in številnih zapisov o knjigah, se je v odgovoru na vprašanje, kaj je povod za pravljico in

didaktično gradivo, je eden od namenov avtoric in Sklada, ki bo slikanico podaril vsem učencem 5. razredov osnovnih šol v deželi Furlaniji - Julijski krajini. Pisateljica in ilustratorka bosta zanje izvedli jezikovne delavnice. Publikacija se ne prodaja, posvečena je spominu pokojne učiteljice Marije Puntar, ki je bila tudi pravljčarka, izšla pa je (poleg pokroviteljstva Zadržne kraške banke) z denarno pomočjo njenega moža Walterja Košute.

Avtorica pravljic, Majda Artač Sturman, ki jo javnost bolj pozna

ka), ali kot je zaključila pisateljica: "V pravljicah je nekaj resnice, v resnici pa je tudi nekaj pravljice. Najprej je besedilo, potem nastane ilustracija, za bralca pa pravljice zaživijo prav z ilustracijo". Razstava ilustracij mlade ilustratorke Dunje Jogan, ki je življenje pravljicam vdahnila v tej knjigi, doštudirala pa je na akademiji ISIA v Urbinu, bo v Bambičevi galeriji (Proseška ulica 131, Opčine) na ogled do 23. oktobra, od ponedeljka do nedelje med 10. in 12. uro.

Vladka Tucovič

Spet izguba v gledaliških vrstah: umrl je Dario Fo Poslovil se je zadnji mojster "commedie dell'arte"

Množica več tisoč ljudi je v soboto, 15. oktobra 2016, ne meneč se za dež, ki je lil, na prostranem trgu pred mogočno milansko stolnico namenila zadnji pozdrav igralcu, dramatik, družbenopolitično angažirani osebnosti, Nobelovemu nagrajencu iz l. 1997, Dariu Foju, ki je umrl v 91. letu starosti v četrtek, 13. oktobra. Krsta je do tedaj ležala v gledališču Piccolo teatro oz. Strehler. Od tam do milanskega trga so jo nesli v sprevodu, v katerem sta bili tudi rimska in turinska županja, Virginia Raggi in Chiara Appendino. V Milanu je bila sobota dan žalovanja, zastave so visele na pol droga. Laični pogreb pokojnega Nobelovega nagrajenca, sicer pod dobrohotnim pogledom milanske "Madonnine", je vodil najboljši Fojev prijatelj Carlin Petrini. On je želel poudariti, da ta dan slavljuje največjega med njimi. Fo s svojo kontroveržno osebnostjo, s svojimi ostrimi

satiričnimi bodicami in z burkaškim načinom igralskega izražanja si je zmeraj privoščil oblastnikov in se postavljaj za navadne, preproste, nemočne ljudi. Večkrat si je zaradi bodičastih opazk na račun oblastnikov nakopal zamere pri posvetni in cerkveni oblasti. Njegova umetnost in politična angažiranost sta bili v taki simbiozi, da ju ni mogoče ločiti, je dejal govornik Petrini. Fojev sin Jacopo pa je med drugim povedal, da so ljudje imeli radi njegovega očeta Daria Foja in mater Franco Rame ne samo zato, ker sta bila dobra igralca, ampak ker sta na oder prinašala življenje. "Čeprav smo komunisti in ateisti, moj oče ni nikoli nehal vpraševati za nasvet mojo mater; Franca Rame je umrla pred tremi leti -. Smo namreč tudi malce 'animisti', ker ni mogoče resnično umreti! Gotov sem, da sta zdaj skupaj in se smejeta". Na milanskem trgu so bili prisotni poleg

znani deli sta *Naključna smrt nekega anarhista* in *Burkaški misterij* (1967), zbirka monologov, v katerih se biblijske

teme vežejo na apokrifne evangelije. Te vsebine so ga zelo zanimalo, tudi v zadnjih letih življenja, saj je ob njegovem 90. rojstnem dnevu izšla njegova knjiga *Dario e Dio*. Napisal jo je skupaj z Giuseppino Manin. S Fojem odhaja eden izmed največjih predstavnikov gledališča, kulture in družbenega življenja, je dejal predsednik vlade Matteo Renzi. Foja so cenili tudi slovenski gledališčniki. Še pri ljubiteljskih ustvarjalcih je priljubljen. Od časa do časa se pojavljajo v njihovih repertoarjih njegova dela, v katerih je vselej "bičal oblast in vlival dostojanstvo zatiranim", kot so zapisali v njegovi utemeljitvi Nobelove nagrade. V 60., 70. in 80. letih se je pojavljal tudi na tržaških odrih, tudi v slovenskem Kulturnem domu. Tega je prvič obiskal l. 1965, ko si je ogledal nepozabno uprizoritev *Škofjeloškega pasijona* v režiji Mirka Mahniča. Boris Kopal se še spominja tistega srečanja z njim. Takrat je kot devetleten otrok nastopil v predstavi v vlogi angelčka. O Foju Kopal pravi, da je bil mojster satire, zagovarjal je to, da mora satira obravnavati politiko, religijo, seks in smrt. Tega se je vselej držal tudi Kopal na svojih satiričnih na-

stopih. Fo je najprej sodeloval na radiu in televiziji, kamor potem ni imel več vstopa zaradi svojega nabrušenega jezika. Tako je začel pisati komedije, ki jih zdaj igrayo vsepovsod. Sam jih je uprizorjal s svojo ženo Franco Rame, s katero sta bila življenjska sopotnika šestdeset let. Tudi slovensko tržaško gledališče je večkrat segalo po njegovih zbadljivih komedijah. Nekajkrat je prišel tudi sam gostovat v Kulturni dom v Trstu. L. 1983 sta npr. z ženo uprizorila delo *La coppia aperta* (*Par brez predsodkov ali Odrpta zakonska zveza*).

Naj spomnimo tudi na to, da je bil Dario Fo l. 2011 gost na zgodovinskem festivalu e' Storia v Gorici. Kljub vsem kritikam in zameram na njegov račun lahko mirno zatrdimo, da je odšel velik komedijant in satirik brez dlake na jeziku, zelo priljubljen pri malih, preprostih ljudeh. Omislil si je svojevrsten jezik, naslanjajoč se na tistega iz 15. stoletja na "italijanskem škornju", in s svojimi odrskimi nastopi zabaval, a tudi osveščal številno publiko. Vse, kar je nosil v mislih in srcu in kar ga je žulilo, je znal izpovedati tudi s svojo izrazito mimiko in gestikulacijo.

Iva Koršič

Kratke

Ciprška gimnazija pobratena z licejem Franceta Prešerna

Državni znanstveni licej Franceta Prešerna v Trstu je že dolgo let usmerjen v mednarodno sodelovanje z evropskimi šolami, tokrat pa se je ponudila priložnost za neposreden stik z gimnazijo v Nikoziji na Cipru, ki je leta 2004 postal država članica Evropske unije.

V ponedeljek, 17. oktobra, je bila tako na liceju Franceta Prešerna slavnost ob pobratenju med ciprsko gimnazijo Aghios Stylianos iz Nikozije in domačim znanstvenim licejem. Zamisel se je rodila ob IX. izvedbi Dnevnov ciprske kulture v Italiji, ki jo vsako leto organizira Združenje Ciprčanov v Italiji (NIMA) z namenom, da bi širilo svojo kulturo. Prireditve je vsako leto v drugem mestu: lani je bila v Milanu, letos pa je bil na vrsti Trst. Med mestnimi šolami je bil izbran licej Franceta Prešerna, na katerem so že več let tečaji moderne grščine v sodelovanju s tržaško grško skupnostjo. Sodelovanje med obema šolama je potekalo tako, da je od nedelje, 16. oktobra, do srede, 19. oktobra, deset slovenskih dijakov imelo v gosteh deset vrstnikov iz Nikozije. V program sta bila vključena ogled mesta Trst in muzeja pri Svetem Justu, kjer je tudi zbirka antičnih ciprskih vaz, in izlet v Briško jamo. Najpomembnejša pa je bila seveda socializacija dijakov in medsebojno spoznavanje.

Čiščenje voda: Trst ne bo več evropski grešnik

Med nedavnim ogledom gradbišča v Škednju, kjer nastaja nova čistilna naprava za odplake iz Trsta, Doline in Milj, je deželna odbornica za okolje Sara Vito dobila zagotovilo, da bodo dela končana še pred prihodnjim poletjem. Še pomembnejša pa je napoved, da že čez nekaj mesecev Trsta ne bo več na seznamu mest, ki jih je sodišče EU naštel v eni od sodb na račun

Gradbišče v Škednju (Foto FJK)

italijanske države zaradi kršitve direktive o čiščenju odpadnih vod.

“Ta čistilna naprava je najboljši odziv na evropske pripombe”, je komentirala Sara Vito in poudarila, da se izvajalci del zgledno držijo časovnice. Celotna vrednost projekta presega 52 milijonov evrov. Dobro polovico denarja bo prispeval Sklad za razvoj in kohezijo, vir financiranja pa bodo tudi deželne blagajne in dajatve.

Čistilno napravo v Škednju bo odlikoval sistem, ki bo postopke biološkega čiščenja izvajal na kopnem in ne več pod morsko gladino, kot se je doslej dogajalo v Tržaškem zalivu. “Trst bo leta 2017 doživel zgodovinski preobrat”, je napovedala Sara Vito, ki se že veseli nove pridobitve na področju čiščenja vod. Ogleda nove naprave sta se udeležila tudi odbornika za okolja Pokrajine in Občine Trst Vittorio Zollia in Luisa Polli. / ARC/PV

Nov deželni zakon o jamah in geoloških pojavih spoštljiv tudi do lastnikov in upraviteljev zemlje

Deželni svet FJK je 30. septembra izglasoval nov zakon za zaščito in ovrednotenje geološke raznolikosti, geološkega bogastva in jamarstva ter kraškega območja. Zakon daje velik pomen ohranjanju geološke raznolikosti za zaščito narave in sočasno poudarja tudi turistični potencial naše zemlje in njenih kraških pojavov. Z novo zakonodajo bodo med drugim ustanovljeni nov kataster geoobmočij in geoparkov, jamarski kataster in tehnično-znanstvena konzulta, ki bo imela aktivno vlogo pri izvajanju zakona.

“Po posvetovanju in aktivni soudeležbi organizacij slovenske manjšine sva skupaj s kolegom Ukmarjem sooblikovala vrsto popravkov, ki so novi zakon prilagodili tako, da bodo prišli v poštev tudi pričakovanja in potrebe slovenskega narodnega območja, kakršen je tržaški in goriški Kras”, je po izglasovanju zakona poudaril deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovce, ki je v avli zagovarjal sprejete popravke. Med temi gre izpostaviti zajamčeno mesto za slovenskega zastopnika v tehnično-znanstvenem odboru, ki mu je zaupana pomembna vloga pri izvajanju zakonskih določil. Poleg tega je v zakon vključena obveza za zapisovanje in beleženje starih ledinskih imen za jame in zaščitena geološko zanimiva območja, kar bo izpostavilo nesporen narodni značaj našega prostora in preprečilo izgubo poznavanja in uporabe ledinskih imen. “Iz zakona je bila na našo pobudo izključena tudi vsaka možnost razlastitve parcel, ki jih označuje prisotnost zaščitene naravnih dobrin. Gre za vrsto popravkov, ki dokazujejo, da morajo biti pri takšnih zadevah prisotni in soudeleženi slovenski predstavniki, saj drugače nihče ne izpostavi in zagovarja posebnih potreb bogatega in hkrati vsestransko občutljivega prostora, ki ga naseljujemo”, je v svojem nastopu naglasil deželni svetnik SSK Igor Gabrovce.

Društvo slovenskih izobražencev

Malce drugačen ponedeljkov večer

Srečanje s časnikarjem, urednikom in zgodovinarjem dr. Jožetom Možino, ki bi predaval na temo *Novih spoznanj o izvoru medvojnega razkola na Slovenskem*, je odpadlo zaradi bolezni predavatelja. Tako se je predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor v zadnjem hipu odločil, da bo z debato s prisotnimi spregovoril o letošnji Dragi.

Odmevi na Drago in njeno vsebino so bili različni. Predsednik DSI Sergij Pahor je pohvalil mlade, ki so z okroglo mizo o Človeku migrantu zadeli aktualno temo in bistvo današnjega časa, odziv publike pa je bil precej kritičen. Nekdo je izrazil pomisleke glede enostranskosti, drugi je dejal, da predavatelji mislijo pozitivno o migrantih, ker služijo z njimi, zato je logično, da tako govorijo o njih. Miro Oppelt se je vprašal, zakaj vsi ti begunci ne gredo v bogate arabske dežele. Prihajajo namreč iz različne kulture, ki ni skladna z zahodnoevropskimi principi človekovih pravic. Po njegovem mnenju smo pred islamskim napadom; muslim-

anski skrajnejši so vzeli za tarčo to, kar nam je najpomembnejše – enakost in osebno svobodo. V razgovor o migrantih je posegla tudi Lučka Susič, češ da

Posnetek z letošnje Drage (foto dpd)

je manjkala razprava o dveh kulturah. Sergij Pahor je o petkovi temi Drage ob vprašanju človeka v stiski – če smo kristjani, dejal, da se ne moremo obrniti vstran. Druga plat migrantov je demografska kriza Evrope – če se bo ta izpraznila, bodo to praznino nadomestili

Tema jezika se namreč v naši manjšini redno ponavlja, včasih prav z veliko zaskrbljenostjo. Jezik je problem, ker se kakovost našega jezika niža. To je splošen pojav večinskih narodov zaradi uporabe hitrega jezika v SMS sporočilih in vdora angleščine. Ravnatelj Kravos je

izpostavil dejstvo, da je izredno pozitivno na novo nastavljena raba slovenskega jezika v družini na Koroškem in v Benečiji. Problem namreč nastane, ko se slovenščina umika iz družine in zaradi različnih narodnosti postane italijanski jezik kot lingua franca v slovenskih družinah. Kar je najbolj razžalostilo Marijana Kravosa, je dejstvo, da na sobotnem predavanju ni bilo predstavnikov obeh krovnih organizacij, saj bi morali prav preko naših ustanov investirati v neki razvojni načrt za jezik.

Predavanji, ki sta se zvrstili na Dragi v nedeljo, sta sprožili debato o veri. O duhovnih poklicih sta pregovorila g. F. Vončina, najstarejši slovenski duhovnik na Tržaškem, in Miro Oppelt s kritiko, da imamo duhovnike, ki mašujejo v slovenščini in pridigajo v italijanščini. Božo Rustja je spregovoril o predavan-

ju, ki ga je imel Janko Prunk o Evropi, ob koncu pa je Samo Pahor dejal, da se moramo Slovenci zbuditi in si prizadevati za naše pravice, saj bi morala slovenščina biti že zdavnaj enakopraven jezik na našem območju.

Metka Šinigoj

BARKOVLJE Praznik Rožnovenske Matere Božje

Deževno vreme ni skvarilo dolgoletne tradicije

Za barkovljansko versko skupnost je procesija Rožnovenske Matere Božje občuten praznik. Priprave za ta dogodek se namreč začinjajo že meseca septembra: poiskati je treba mladino, ki bo oblečena v narodne noše, in likati vezene rute. To delo je že vrsto let zaupano neutrudni Jožki Slokar. Poleg tega je potrebno še naročiti “pušeljce” in cvetje za Marijin venec. Pred 140 leti so Barkovljani obljubili Materi Božji, da ji priredijo vsako leto procesijo in da tudi krijejo vse stroške, ki so nanjo vezani, če bo konec kole-re, ki je povzročila toliko žrtev. Bolezen je izginila, obljubo so kasnejše generacije Barkovljanov držale: tudi današnji prebivalci tega mestnega predela nadalju-

jejo po začrtani poti.

Prav zato beležimo vsako prvo nedeljo v mesecu oktobru procesijo v čast Rožnovenske Matere Božje. Izjemoma je na ta dan maša ob 8. uri zjutraj, kateri sledi procesija ob obali. Letos je bila zaradi dežja slovesnost samo v cerkvi. Pel je domači zbor pod vodstvom Aleksandre Pertot. Ob orglah ga je spremljal maestro Zudini, maševal je barkovljanski duhovnik Davide Chersicla, ki je pred kratkim prejel mašniško posvečenje in se zelo trudi, da bi Božjo besedo podajal tudi v slovenskem jeziku. G. Franc Vončina pa je bral evangelij in imel pridigo.

Kljub temu da je deževalo, so k maši prišle vse deklice, oblečene v bela oblačila. Barvanih noš ni

Okrogla obletnica priljubljene prireditve

Okusi Krasa vabijo

“Letošnje Okuse Krasa bodo zaznamovali praznični jedilniki, saj smo želeli slovesno obeležiti letošnjo 15. izvedbo te posrečene kulinarčne prireditve”. Tako začneja svoj zapis v letošnji brošuri Okusov Krasa predsednik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Niko Tenze, ki nadalje poudarja, da so letos končali postopek za registracijo blagovne znamke Okusov Krasa na evropski ravni, da bi zaščitili to uspešno prireditev in okrepili prepoznavnost kraškega območja in kulinarike. Zadovoljstvo, da so Okusi Krasa dosegli zavidljivo prepoznavnost in

da so pripomogli k vrednotenju Krasa doma in v svetu, je torej povsem upravičeno, Tenze pa je na četrtkovi predstavitvi na sedežu Tržaške trgovske zbornice v Trstu še izpostavil, da se je prireditev tudi s sodelovanjem krajevnih proizvajalcev in javnih uprav razvila v celostno promocijo Krasa.

Letos je k Okusom Krasa pristopilo enajst gostiln in restavracij, dve pekarni in tri trgovine z jstvinami na tržaškem in goriškem Krasu. Okušanje prazničnih jedi, ki so bile tradicionalno na domačih mizah ob nedeljah in praznikih še pred nekaj desetletji, se je začelo 15.

oktobra, nadaljevalo pa se bo do petega novembra in organizatorji so poskrbeli tudi za štiri spremljevalne večere. Prvi in uvodni je bil v Gabrovcu, sledita še na Opčinah in na Vrhju, zadnje, slovesno, pa bo šestega novembra pri Ferlugih. Tudi letos se v prireditve vključuje društvo Curiosi di natura, ki vabi na štiri nedeljske izlete. Prvi je v nedeljo vodil na Kokoši, na naslednjih pa bodo odkrivali lepote Briške jame, vinogradov med Praprotom in Samatorco ter Timave in devinskega konca.

Na predstavitvi je predsednica gostinske sekcije SDGZ Paola Živic predstavila letošnjo brošuro, ki poleg tega, da navaja vse obrate, prinaša tudi recepte, tako da se vsak lahko tudi doma preizkusi v pripravi kraških dobrot. Na to možnost je posebno opozorila

izvedenka za kraško kuhinjo Vesna Guštin, ki je poudarila, da se je posrečena zamisel o tem, da vsaka gostilna objavi svoj recept, rodila pred nekaj leti. Na tiskovni konferenci je predsednik trgovske sekcije SDGZ Ervin Mezgec opozoril na že tradicionalni Kotiček tipičnih proizvodov, kjer bodo pri vseh sodelujočih obratih na prodaj kraške specialitete, postavili pa so jih, tako kot doslej, v sodelovanju s konzorciji in organizacijami proizvajalcev vina, olja, sira, medu in tudi z obrtniki. V nagovoru je predsednik Tržaške trgovske zbornice Paoletti poudaril, da je zbornica od vsega začetka verjela v ta projekt in ga podpirala, dejal pa je tudi, da je to njeno zadnje dejanje, saj se bo 28. oktobra združila z goriško zbornico in bo tako sklenila svojo 261-letno pot.

Razstava na Trgu Piazza Vecchia

Svoja umetniška dela razstavlja Livio Možina

Od sobote, 8. oktobra, do 21. oktobra 2016 razstavlja v središču Trsta umetnik Livio Možina, kot navadno v cenjeni galeriji Rettori Tribbio, ki stoji ob starem mestnem jedru, na Trgu Piazza Vecchia 6. Slikar, ki ga javnost ceni že vrsto let (razstavlja je začel leta 1971), nas vedno preseneča s svojimi razstavami.

Možina slika v prav posebnem stilu, njegova olja uvrščajo v stil hiperrealizma, saj njegove stvaritve zelo natančno predstavljajo resničnost. A njegove slike niso le preslikava realnosti, nekakšne fotografije že videne, v vsako sliko umetnik vdihne svoje občutke, svoj pogled in svoj prikaz tega, kar je želel slikati, naj bodo to pejsaži ali konjički na paši ali stari kraški borjaki ali šopek ciklam, ki rasejo pod štorom... Tudi taki, ki jim taka vrsta figurativne umetnosti ni všeč, saj je izredno realistična, in imajo raje abstraktne slike, priznavajo Možini, da je nadpovprečno dober slikar. Njegove razstave so precej redke, navadno se predstavi publiki vsaka tri leta, tokrat pa je malo pohitel in spet razstavlja v Trstu po dveh letih,

odkar smo zadnjič občudovali njegovo samostojno razstavo. Ob vsaki novi razstavi nas preseneča, saj se tudi njegov stil nekoliko spreminja in vedno bolj teži k temu, da bi njegove slike izpadle skoraj tridimenzionalno. S svojim čopičem tako lepo izrazi sen-

ce in svetlobo, bližino in daljino, da ustvari v sliki čisto posebno globino in perspektivo, da upodobitev res sili s ploskve, na kateri je izrisana. Tokrat so razstavljena dela polna svetlobe in izrazitih barv, ki se zelo skladno prelivajo, tako da izražajo še posebno optimistično razpoloženje. Dobro je torej izbran naslov razstave *Narava in svetloba (Natura e luce)*.

ce in svetlobo, bližino in daljino, da ustvari v sliki čisto posebno globino in perspektivo, da upodobitev res sili s ploskve, na kateri je izrisana. Tokrat so razstavljena dela polna svetlobe in izrazitih barv, ki se zelo skladno prelivajo, tako da izražajo še posebno optimistično razpoloženje. Dobro je torej izbran naslov razstave *Narava in svetloba (Natura e luce)*.

Livio Možina je slikar samouk, ki je svoj izjemni talent zelo izpilil in svojo slikarsko tehniko stalno izpopolnjuje in dosega vedno boljše rezultate. Od leta 2009 dalje svoje znanje in izkušnje deli tudi z učenci slikarskega tečaja, ki ga prireja v prostorih Galerije Rettori Tribbio. Možinov Atelier je postal prava slikarska šola, v kateri se učijo najrazličnejše osebe, različnih starosti, od mladine do bolj zrelih oseb, ki jim je slikarska umetnost všeč in želijo izpopolnjevati svoje znanje. Čeprav je Možinov stil izredno figurativen, mojster svoje učence uči bistva slikarske in risarske tehnike, nato si vsak izbira način slikanja, ki mu najbolj "leži", od tehnike do vsebine slike. Ob koncu vsakega tečaja se udeleženci predstavijo s skupinsko razstavo, na kateri lahko obiskovalec gleda najrazličnejše slike. Letos je na tečaju in nato na razstavi sodelovalo kar 70 slikarjev, tretjina pa ima tudi samostojne slikarske razstave. Slikarski tečaji so ob ponedeljskih in petkih, navdušenci pa kaj hitro zapolnijo razpoložljiva mesta. Možina se izredno rad sprehaja po naravi, še posebno po Krasu, po poteh, ki so manj obljudene. Tu tudi najde navdih za svoje slikanje. Njegove slike so do potankosti izrisane, tako da vsaka zahteva od umetnika veliko časa, preden jo konča, tudi več mese-

cev. Ustvarja več slik istočasno, vsak dan drugo, slikanju pa namenja več ur dnevno. Včasih se je Možina predstavljal publiki tudi v likovni galeriji v Milanu, zdaj pa razstavlja le v Trstu. Možinove umetnine lahko zasledimo tudi na spletu, saj ima mojster prikupno spletno stran: www.liviomozina.it, njegove umetnine pa ponuja tudi londonska spletna galerija www.explorersfineart.com, kjer prodajajo izbrane slike slikarjev z vsega sveta oziroma vseh petih kontinentov. Vsekakor nobeni fotografiji ne uspe, da bi bila tako lepo izdelana in bi izžarevala to, kar odražajo Možinova olja na deski, zato je najbolje, da si slike ogledamo kar v živo, saj je razstava odprta vsak dan od 10.00 do 12.00 in od 17.00 do 19.30, razen ob nedeljah, ponedeljskih in petkih, ko je ogled možen le jutraj. Obisk se vsakemu, ki se zanima za lepo umetnost, gotovo splača.

Mitja Petaros

V Kulturnem domu / Ob Dnevih evropske kulture Lepa prireditvev openske Večstopenjske šole

Ob Dnevih evropske kulturne dediščine (DEKD) se po Sloveniji že šestindvajset let vrsti na stotine prireditvev in dejavnosti, ki zaobjemajo tako organizacije kot šole in društva. Zadnji dve leti so se v ta projekt vključile tudi slovenske šole v Italiji. Letošnja tema je bila *Dediščina okoli nas*, v okviru katere se je po Trstu in okolici zvrstilo več kot deset prireditvev, ena izmed teh je bila v Kulturnem domu v Trstu 6. oktobra in jo je sooblikovala Večstopenjska šola (VEŠ) Opčine.

Na odru Kulturnega doma je najprej pozdravila številno občinstvo ravnateljica VEŠ Opčine Marina Castellani. Zahvalila se je vsem sodelujočim, in sicer malčkom iz otroških vrtcev A. Čoka, A. Fakina, E. Kralj, J. Košute, M. Štoke in U. Vrabca, učencem osnovnih šol F. Bevka, A. Černigoja, K. D. Kajuha in P. Trubarja, A. Gradnika, A. Sirka in P. Tomažiča ter dijakom nižjih srednjih šol S. Kosovela in F. Levstika. Ker ima od Križa do Bazovice vsaka vas svoje narečje, so se odločili, da izpostavijo prav tole. Tako je prireditev imela naslov *Vsaka vas ima svoj glas*. Ravnateljica je poudarila, kako je pomembno, da skušamo ohraniti bogastvo narečij tudi pri mladih, saj izgubljajo pristnost in barvitost in je vse več "interferenc". Mlade moramo spodbujati, da spoznajo kulturno bogastvo naših prednikov, preprostih ljudi, ki so živeli na tej zemlji. Otroci v naših šolah so vpeti v vsakdanje vaško okolje, zato ohranjamo vrednote in dediščino. V preteklih letih so malčki, učenci in dijaki VEŠ Opčine spoznavali pastirske hišice, ljudske plesne, noše, kraško prehrano itd., ker narodno in kulturno bogastvo so naše korenine. Ob koncu se je ravnateljica zahvalila vsem, ki so sodelovali na večeru, še posebno pa duši prireditve, učiteljici Morani Sossi.

Pozdrave je izrekla tudi koordinatorka vseh prireditvev DEKD Nataša Gorenc, ki je dejala,

so nato predstavili nov znak VEŠ Opčine. Prof. Helena Volpi je za le-tega organizirala natečaj na Srednji šoli S. Kosovela. Zmagala sta dijaka Aidan Tavčar in Jakob Tavčar z znakom, ki po nazarja obelisk, tramvaj, val morja in kraški kamniti obok ali "k'lwno". Kot beremo v knjižici, v kateri so zbrani in opisani vsi dogodki v slovenskih regijah, Italiji in Avstriji, je "namen DEKD spodbuditi zanimanje javnosti za varstvo kulturne in naravne dediščine ter javnosti predstaviti idejo o skupni kulturni dediščini, o bogastvu in

Foto damj@n

kulturni raznolikosti Evrope. DEKD predstavljajo najprepoznavnejšo akcijo pod okriljem Sveta Evrope in Evropske komisije na področju kulture, saj privabijo k sodelovanju 50 držav, 6000 mest in 30.000 kulturnih spomenikov ter imajo več kot 20 milijonov obiskovalcev". Napovedovalci so pozdravili koordinatorko DEKD Natašo Gorenc, višjo šolsko svetovalko Andrejo Duhovnik Antoni, generalno konzulko RS Ingrid Sergaš, deželno odbornico za šolstvo Loredano Panariti, ravnateljico Fiorello Benčić in Borisa Pangerca, ki imata zasluge za to, da so se Dnevi evropske kulturne dediščine razširili v zamejstvu.

Ker je narečje najosebnejši jezik srca, preko katerega izpovedujemo najgloblja čustva, so bili vsi prispevki v narečju. Prva je stopila na oder OŠ F. Bevka, katere učenci petega razreda so zapeli *Tramvaj openski* ob spremljavi kitar nižje srednje šole S. Kosovela. V ozadiju so se vrtele stare fotografije tramvaja. OŠ A. Gradnika in vrtec A. Fakin sta v sodelovanju s Kraškim domom pod mentorstvom Vesne Guštin pripravila prizor, v katerem so malčki govorili "bibanke", učenci pa predstavili vaška imena klancev, njiv, kotov in dolin v narečju. Učenci COŠ P. Tomažiča iz Trebča so zapeli pesem Atilija Kralja, ki jo je uglasbil Ubald Vrabec, spremljali pa so jih člani godbenega društva V. Parma. OŠ A. Černigoja je pripravila prizor z naslovom *Ma ki so tisti cajti*, v katerem so štiri branjevke obujale spomine na stara leta in jih primerjala z današnjim časom, v katerem je mladina "brez k' rjance".

Otrokom iz vrtca U. Vrabca in učencem OŠ K. D. Kajuha je Vojko Ražem predstavil, kako so gradili pastirske hišice za zaščito pred dežjem in pripeko. Prav to so prikazali na odru: malčki so zapeli in zaplesali polko, na harmoniko jih je spremljal Danjel Ota. Večji pa so sestavili hišico in zapeli pesem *Naša mate čuha kafe*. Osnovnošolci iz Križa so zapeli kriško in šolsko himno ter predstavili življenjepisa Alberta Sirka, openski in proseški srednješolci pa so počastili 50-letnico Kraškega pusta s starimi fotografijami in zgodbami ter zapeli pesem *Oj, pust* Tullia Možine.

Bogata prireditvev ob Dnevih evropske kulturne dediščine so končali prav vsi sooblikovalci večera, od malčkov do osnovnošolcev in dijakov, s skupno pesmijo *Tam je lepo*, ki jo je za to priložnost napisala Alenka Petaros, spremljal pa jih je ansambel Nebojške. Prireditvev je režirala Maruška Guštin, Silva Perčič in Loredana Bratoš sta pripravili ročni izdelek – deklico v narodni noši, ki so jo razdelili vsem vrtcem, osnovnim in srednjim šolam VEŠ Opčine, priložnostne nalepke pa je pripravil Borut Pertot.

Metka Šinigoj

Obvestila

V petek, 21. oktobra, ob 18. uri bodo v razstavnih prostorih Palače Gopčević (ul. Rossini 4, Trst) odprli razstavo Mario Magajna fotograf. Razstava je poklon ob stoletnici rojstva Maria Magajne, velikega tržaškega fotografa, ki je življenje posvetil fotografiji in ovekovceil polstoletno zgodovino Trsta.

Socialno kulturno društvo OPLA in Občina Dolina organizirata Boljši sejem in sejem hobistov (sperimentalno) dne 22. oktobra, od 8.30 do 18.00 v Boljuncu pred občinskim gledališčem France Prešeren. Vabljeni.

Misijonski krožek Rojan sporoča, da bo med nami p. Sandro Giancola, ki prihaja iz mesta Corunba' v Braziliji, in nas bo seznanil z načrti Don Boskovega mesta, ki ga je ustanovil pok. p. Ernest Saksida. Srečanje s p. Sandrom bo v

soboto, 22. oktobra, ob 16. uri v Marijanišču na Opčinah, Dunajska cesta št. 35. Toplo vabljeni!

V abonmanskem nizu Lutkovno gledališče Pristanišče bo na vrsti zadnja predstava iz abonmaja v torek, 25. oktobra, ko v sklopu Koroških dni na Primorskem prihajajo v goste otroci društva Lutke Suha z Vilo Malino Svetlane Makarovič.

V petek, 28. oktobra, ob 18. uri bo v dvorani Krožka za družbena vprašanja "Virgil Šček", v ulici Giacinto Gallina 5 - (III. nadstropje), četrto srečanje Slovenščina z empatijo. Izhodišča za razmišljanje bodo travmatična doživljanja naših prednikov v obdobju fašizma. Srečanje bo dvojezično. Vstop je prost. Vabljeni! Informacije: Elena Cerkenič, tel. št. 00 39 3290224074 ali e-naslov: elenacerkvenic@gmail.com

Obisk v Rojanu

Misijonarka s. Vesna Hiti

Sestra Vesna Hiti se v teh dneh mudi v Sloveniji. Zelo rada je sprejela povabilo rojanskega Misijonskega krožka, da obišče tudi Rojan in nam v sliki in besedi prikaže delovanje, deželo in prebivalce Rwande. S. Vesna, usmiljenka, doma iz Bloške Police, je že od mladih let rada pomagala drugim in se rada razdajala pri pomoči in oskrbi ostarelih, pomagala ženam pri delu na polju, čistila in krasila cerkev; dela ji nikoli ni zmanjkalo. Po letih študija je v sebi prepoznala, da je njen poklic postati misijonarka, zato se je na vso moč trudila in vztrajno molila, da bi jo Bog uslišal in izpolnil njeno veliko željo.

Bila je uslišana. Predstojniki so jo najprej poslali v Pariz, kjer se je izpopolnila v študiju misijologije, v jeziku in spoznavanju novih kultur. Po petih mesecih ji je vrhovna predstojnica sporočila, da so jo določili za Rwando. Bila je presrečna, da je lahko pri 36 letih v božjem imenu šla v misijone. Tja je sestra prispela 25. junija 1991 in s ponosom vedno pove: "Srebrni jubilej misijonskega poklica praznujem skupaj z domovino".

Rwanda je majhna afriška država tik pod ekvatorjem. Ni obsežna, ampak zelo goste naseljena. Ljudje so pristni, pridni in si zelo prizadevajo za boljše življenje.

Sestra Hiti nam je pokazala več zanimivih diapozitivov, s katerih smo razbrali njihovo trdo življenje. Vsi so veseli, nasmejani, vedno dobre volje. Zelo lepi so otroci. Zemljo obdelujejo z motiko, vse delo je ročno. Nimajo strojev ne elektrike. Narava je radodarna z vodo, uspevajo obširni čajni nadi, mnogo je raznovrstnega tropskega sadja, sadijo koruzo in sladki krompir. Deklice so v glavnem pestunje mlajših otrok, dečki pa pastirčki. Odrasli delajo na poljih. Za svoje delo zaslužijo skromno plačilo. S tem laže do-

stojno preživljajo svoje družine, ker imajo denar za hrano, zdravstveno oskrbo in šolanje otrok. Nekateri so si celo zgradili preprosta bivališča iz blatnih zida-

kov. Sestra misijonarka deluje v Hukungu, to je misijon na 2.000 m nadmorske višine, kjer je vedno pomlad. Zdravstveni center, ki ga vodi, je v teh letih zelo napredoval zaradi podpore dobrotnikov, Misijonskega središča, Karitas in Ministrstva za znanje zadeve. Obnovili so porodišnico, podprli zdravstveno vzgojo in oskrbo za nosečnice in matere. Tu se letno rodi čez 200 otrok. Veliko otrok obiskuje otroške vrte, osnovno in srednjo šolo. Razredi štejejo od 80 do 100 učencev.

Ljudje so večinoma katoličani in cerkve so vedno polne. Obstajajo pa tudi struje z materialno korupcijo.

S. Vesna se zaveda, da misijon ne more rešiti vseh problemov Afrike, ampak ko se kdo postavi na lastne noge, je to kakor novo rojstvo, nov začetek, novo upanje. Tako zagotavlja navdušena s. Hiti.

Misijonski sestri se iskreno zahvaljujemo za prikazano misijonsko življenje in delo v tem osrednjem delu – srcu Afrike. Želimo ji veliko božjega blagoslova in Marijinega varstva pri nadaljnjem, tako plemenitem poslanstvu.

Iz srca hvala tudi vsem, ki so omogočili to srečanje in darovali v isti namen.

U. T.

Očitki in kritike vladi zaradi vztrajanja pri neuspešni kandidaturi dr. Danila Türka

Hrvaška vlada verjetno pripravlja ukrepe za enostransko določitev morske meje s Slovenijo!

V Sloveniji stranke s propagandno kampanjo nadaljujejo politiko, ki naj bi okrepila njihov pomen in vlogo v državi in v vseh njenih organih in ustanovah. Premier Miro Cerar poudarja, da bo vlada, ki jo vodi zaradi večine poslanskih glasov in s tem podpore v parlamentu, lahko upravljala državo do konca svojega mandata, hkrati pa se zelo trudi za povečanje lastnega statusa, morda za dosego karizme, kakršno imata, menim, za zdaj predvsem Milan Kučan in Janez Janša. Mandat zdajšnje vlade in koalicije se bo sicer končal šele poleti leta 2018, vendar stranke delujejo tako, kot da se bližajo izredne oziroma nove predčasne volitve. V Sloveniji o tem prirejajo ankete, raziskave javnega mnenja, in iščejo t. i. "nove obraze" za stranke, hkrati pa napovedujejo ustanavljanje novih političnih strank. V politično stranko naj bi se kmalu preobrazilo zdajšnje Gibanje za otroke in družine, ki ga vodi Aleš Primc, pa tudi t. i. ActTank, Dejanje za boljšo demokracijo, ki ga vodi bankir in nekdanji politik leve politične usmeritve, Marko Voljč. Šlo naj bi za organizacijo civilne družbe, "katere poslanstvo je izboljšanje demokracije v Sloveniji, pa preverjanje idej in ustvarjanje izhodišč za dobronamerni dialog o splošnih družbenih vprašanjih. Posebno skrb naj bi nova možna stranka posvečala sistemskim rešitvam, ki bi pripomogle k večji kakovosti političnih razprav in posledično življenja v Sloveniji ter k večjemu ugledu politike v družbi in državi. S tem bi krepili demokracijo, kar bi koristilo vsem prebivalcem Slovenije".

Stranke in javna občila pa se poleg raz-

prav in vprašanj s področja t. i. visoke politike ukvarjajo tudi z obravnavo tem, ki izhajajo iz konkretnih zadev in stanja v Sloveniji. Ob tem, da je novi generalni sekretar Organizacije združenih narodov s prepričljivo podporo postal Portugalec Antonio Guterres, ki bo visoki položaj prevzel 1. januarja 2017, se je v strankah politične desnice, časnikih in drugih glasilih dela opozicije, pa tudi na drugih ravneh, pričela kampanja zoper dr. Danila Türka, ki je moral vedeti, tako pravijo, da nima izglede za izvolitev na omenjeni položaj na čelu svetovne organizacije, pa je kljub temu vztrajal pri kandidaturi. Vladi pa usmerjajo očitek, da je kljub slabim izgledom za uspeh vztrajala pri kandidaturi dr. Danila Türka in jo tudi financirala. Zdaj opozicija sprašuje, kdo in kdaj bo vrnil sredstva, ki jih je vlada porabila za financiranje kandidature, saj gre dejansko za denar slovenskih davkoplačevalcev. Namesto odgovorov je premier Miro Cerar neuspešnemu kandidatu za vrhunski položaj v OZN dr. Danilu Türku poslal brzok, v kateri ga hvali, "da je bil zelo dober in sposoben kandidat, s katerim si je Slovenija povečala ugled in prestiž v mednarodni politiki". Med drugimi dogodki je vzbudil zani-

manje in različne odmeve pokop žrtev povojnih pobojev iz Hude Jame pri Laškem, ki jih prenašajo v Spominski park Dobrava pri Mariboru, kjer jih bodo 27. oktobra pokopali. Ganljiv in hkrati

prej ležala v več kot šeststo moriščih po vsej Sloveniji".

Pričakujejo napoved izredne seje državnega zbora, na kateri bodo obravnavali interpelacijo, ki je uperjena zoper vlado in njeno odgovornost. Zahtevo, obrazloženo na 46 straneh, so v parlament vložili poslanci SDS s prvimi podpisanim Janezom Janšom. Poslanci iz te stranke zunanega ministra Karla Erjavca dolžijo, "da ni nikoli pojasnil, zakaj je Slovenija postala popolnoma pasivna v mednarodnih odnosih". Glede Slovencev v zamejstvu in po svetu navajajo, "da je Gorazd Žmavc, pristojen za omenjeni resor, na ministrskem položaju že drugi mandat, njegov Urad pa je nazadoval. Gre za pomembno ministrstvo, saj je na tujem okoli pol milijona ljudi slovenskega porekla, toda ministrstvo in njegov Urad sta o tem brez vizije in strategije".

Najbolj skrb vzbujajoče pa so najbrž razmere v zdravstvu, kjer ministrici Milojki Kolar očitajo popolno nesposobnost. Ministrica naj bi bila "objektivno odgovorna tudi za smrtni primer v Urgentnem centru Splošne bolnišnice v Novi Gorici. Bil je najmanj eden, verjetneje pa so bili tam trije smrtni primeri".

Zaradi fizičnega izčrpanja politikov v polemikah in medsebojnih obtožbah so v koaliciji in še bolj v vladi zanemarili

Ministrica za zdravje Milojka Kolar Celarc

slovesen je bil tudi pogreb žrtev iz Krimske jame. Glavni in odgovorni urednik tednika Demokracija Metod Berlec je o boleči temi pobojev in njihovih žrtev napisal uvodnik in v njem zapisal tudi: "Kosti umorjenih se kot nekašne trofeje prekladajo z enega mesta na drugega. Morilci so po novem arheološka najdišča. Morilci se sploh ne iščejo. Gre samo še za sanitarne prekope, da se pokaže, da je bilo vendarle vsaj nekaj narejenega. Večina pomorjenih pa bo še na-

stfevdalne čustvene in miselne vzorce, ki so po toliko generacijah tako globoko zakopani, da jih zelo težko prepoznavamo. Še posebej, ker je bil primarni cilj vsake od teh generacij ohranjanje statusa quo, čeprav se je svet v tem času dramatično spreminjal. Komunistična oblast pa je navedene rane še dodatno zagnojila in nato z desetimi povoji prekrila. Ker pa se z denacionalizacijo obravnava premoženje iz oddaljene preteklosti, ki je povezana z nepredelanimi kolektivnimi, družinskimi in osebnimi travmami, začne kolektivna in tudi in-

ten odnos do dela in do svobodne podjetniške iniciative, nezdrav odnos do premoženja, egocentrizem in egoizem ter zaplankanost... V tem pogledu se na kolektivni (in tudi rodovni) ravni vedemo podobno kot žrtve zelo grobega nasilja v otroštvu in se običajno sploh ne zavedamo, zakaj tako reagiramo, ter da pogosto zamenjujemo žrtev s storilcem in obratno. Na žalost Slovenci še vedno med seboj na podzavestni ravni komuniciramo in smo enako (oziroma še bistveno bolj) kruti, kot da leta 1848 ne bi bil uveljavljen Zakon o odpravi tlačan-

obveznosti in odgovornosti v mednarodni politiki. Tako tudi odnose s Hrvaško. Borut Šuklje, mednarodni svetovalec Agencije za strateške študije, je v komentarju, objavljenem v časniku Delo, pozval vlado k previdnosti in ukrepom. Sporočil je, "da ima nova hrvaška vlada Andreja Plenkovića namen razglasiti t. i. izključni gospodarski pas. S to razglasitvijo bi bile za Hrvaško tudi vnaprej določene morske meje s Slovenijo, z Bosno in Hercegovino in s Črno goro. Vse bi bilo rešeno v korist Hrvaške, in to brez nepotrebnih dolgotrajnih pogajanj, argumentov, zgodovinskih dejstev, zemljevidov in arhivov. Glede tega je hrvaška politika popolnoma enotna. Borut Šuklje opozarja, "da bi bilo modro pričakovati, da bo slovenska vlada takoj po čestitki, ki jo bo premier Miro Cerar poslal predsedniku nove hrvaške vlade v Zagreb, sklicala ljudi, ki so sodelovali pri nastanku Sporazuma o arbitraži in ki imajo zadosti znanja in izkušenj tudi za oblikovanje odgovorov, kaj vse bo država Slovenija morala storiti po bližajoči razglasitvi sodbe Arbitražnega sodišča o določitvi državne meje med Slovenijo in Hrvaško".

In še naslednja spodbudna novica. Edi Kraus, gospodarstvenik in zaveden Slovenec iz Trsta, sicer tudi direktor Kemijskega in tekstilnega podjetja Julon v Ljubljani, je v pogovoru, objavljenem v reviji Moja Slovenija-Slovenske zgodbe iz sveta in domovine, odgovoril tudi na vprašanje, kako je biti Slovenec v Trstu. Prepričan je, "da so se v zadnjih 15 letih stvari močno spremenile. Nacionalistični naboje, ki je prej izredno močno obremenjeval odnose, je pojenjal in zdaj se odnosi med Slovenijo in Italijo po mojem mnenju skokovito izboljšujejo. So na odličnem nivoju, k čemur sta v prvi vrsti pripomogli politika in diplomacija. Pozitivne spremembe je občutiti tudi na lokalni ravni v Trstu. V tržaški občinski upravi nimam težav, ker sem Slovenec, in mislim, da je to velikanski pokazatelj, da so se stvari res spremenile na bolje".

Marijan Drobež

Kočljivo vprašanje

Denacionalizacija kot blagoslov ali prekletstvo

Besedi "denacionalizacija" in "denacionalizacijski upravičenci" povzročata pri veliki večini Slovencev izjemno negativen čustveni odziv. Tako zelo intenzivno alergijsko reakcijo, da sploh ne pride do možnosti racionalne razprave. Razlogi za to v veliki meri izvirajo iz nepredelanih in zagnojenih travm preteklih generacij, s katerimi smo na nezavedni ravni dobesedno prepojeni. Ravno zaradi tega postkomunistična elita tako zelo uspešno zlorablja denacionalizacijo kot eno izmed najuspešnejših orodij v ideološkem zaslepljevanju in manipuliranju javnosti. Zgolj kot zanimivost naj navedem, da je več kot pomenljivo, da so denacionalizacijski upravičenci, ki so bili v 90. letih preteklega stoletja blizu postkomunistični eliti, navadno po hitrem postopku in brez kakršnega koli pompa in težav dobili vrnjeno premoženje, nekateri "drugi" pa se uporabljajo kot strelodod za nepredelane travme in frustracije slovenskega ljudstva.

Neizmerna škoda je, da na pomladni strani nismo niti sami med seboj sposobni opraviti sproščene, iskrene, racionalne in konstruktivne razprave o procesu denacionalizacije. Ravno tako kot nacionalizacija je bila tudi denacionalizacija politična odločitev. Kakšni so bili motivi in cilji za nacionalizacijo, nam je več ali manj jasno. Odkrito povedano, pa mi ni najbolj jasno, kakšni so bili resnični razlogi in družbeni cilji slovenskega modela denacionalizacije. Soglašam, da je bil eden glavnih ciljev tega projekta odprava krivic v zvezi z anti-civilizacijskimi ravnanji komunistične elite. Toda ponovna vzpostavitev "pravičnosti" je po tako dramatičnem dogajanju in po več desetletjih karence že po

naravi stvari skoraj misija nemogoče. Nekoliko bolj realistična naloga bi bilo blaženje posledic barbarskega nasilja komunistične elite in vzpostavitev poštenega pravnega, ekonomskega in socialnega okolja ter učinkovitih demokratičnih mehanizmov v naši ljubi domovini. Koliko je denacionalizacija k uresničitvi prej navedenih ciljev prispevala? Po moji oceni zelo malo. Glede na ekonomski vložek bistveno premalo. Pravni nasledniki den. upravičencev so izjemno raznovrstna družčina. Za večino njih je značilno, da nimajo takšnega podjetniškega daru kot njihovi predniki, ki so akumulirali ali poddedovali in ohranjali to premoženje. Poleg tega je nekaj resnice tudi v "levičarskih" razmišljanjih o problematičnosti ekstremno velikih premoženj iz časa pred drugo svetovno vojno – Kraljevina SHS ni bila ravno približek "nebeški državi". Slednje niti pod razno ne opravičuje medvojnih in povojnih grozodejstev anti-civilizacijske narave, hkrati pa je zelo naivno ali pa manipulativno idealistično opisovanje predvojnega obdobja in recidivi v to obdobje.

Živimo namreč leta 2016. Roko na srce, tudi krivičnost oziroma pravičnost predvojne slovenske (in jugoslovanske družbe) si zasluži bolj objektivnega ovrednotenja in predpostavlja predpogoj za obstanek in razvoj Slovencev. Ker nobena od šestih generacij, rojenih po uveljavitvi Zakona o odpravi tlačanstva (1848), ni ozaveštila in ponotranjila sprememb, ki jih je prinesla zemljiška odveza, smo na podzavestni kolektivni ravni še vedno ujeti v nekatere krute po-

dividualna zavest ob takšnih spominih nenadzorovano in iracionalno bruhati. Z vidika nepredelanih preteklih kolektivnih, družinskih in osebnih travm lažje razumemo aktualno solidarnost znotraj posameznih "stanov" oziroma med "našimi", oportunistem kot prevladujoči modus vivendi, občo sprejemljivost ekstremnih oblik družbene neprehodnosti oziroma nemobilnosti, nepotizem, patološko oklepanje staršev na otroke in patološko pričakanje otrok glede zaščite v okviru našega "grunta", izgon in stigmatiziranje drugače razmišljujočih, zelo nezdrav in ambivalen-

stva. Brez soočanja s polpreteklo in tudi preteklo zgodovino se bomo zelo težko spoprijemali z izzivi prihodnosti – na žalost bomo tudi zaradi globalnih trendov znova padli v podobno spiralo, kot smo ji bili priča v drugi polovici 19. stoletja, ko so bili naši predniki zaslepljeni od formalnega egalitarizma in lažnega blagostanja kot posledic zemljiške odveze ter ohranjanja fevdalnih vzorcev razmišljanja in vse večjih razlik v družbi ter turbulentnega globalnega dogajanja.

Slovenija na žalost (kljub skoraj zaključeni denacionalizaciji) zaradi dena-

cionalizacije ni postala nič bolj vitalna, niti nič bolj propulzivna družba. Vrnjeno premoženje oziroma odškodnine so predstavljale premoženjski obliž nekaterim redkim družinam in jim omogočile mirno in eksistenčno varno življenje, ni pa to imelo za posledico omembe vrednih družbenih premikov. Denacionalizacija je v določenih primerih na individualni oziroma družinski ravni odpravila krivice komunističnega anti-civilizacijskega projekta, na družbeni ravni pa na žalost ni povzročila omembe vrednih premikov. Večina slovenskih prizadetih družin pa ni dobila nobene (ali skoraj nobene) premoženjske kompenzacije za utrpljeno škodo kot posledico anti-civilizacijske norije komunistov, kar je tudi razlog, da tudi večina "pomladnih" Slovencev ne mara denacionalizacijskih upravičencev.

Glede odškodnin zaradi nemožnosti uporabe vrnjene premoženja pa bom zelo jasno in nedvoumno zapisal: Če so država in njeni sateliti še 15 ali 20 let po uvedbi denacionalizacije neupravičeno uporabljali in "gospodarili" s premoženjem, ki je bilo vrnjeno v naravi upravičencem, bi moralo biti vsakega poštenemu, civiliziranemu in umsko zdravemu človeku samoumevno, da mora vsak takšen zavezanec za čas neutemeljene uporabe premoženja upravičencu povrniti izgubo prihodkov oziroma realno škodo zaradi nemožnosti uporabe tega premoženja v tako dolgem obdobju. Seveda pa je bistvo problema v tem, ker je na državo prisessana elita ves ta čas omogočala "svojim", da so lahko to premoženje skoraj brezplačno uporabljali, sedaj pa moramo državljanji plačati upravičencem odmero zaradi nemožnosti uporabe po koliko toliko realnih vrednostih.

**/str. 16
Ivan Kuhar, Časnik**

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (36)

Mariza Perat

V svojih Tretjih Spominih s. Lucija v poročilu leirijskemu škofu msgr. de Silva z dne 31. avgusta 1941 o tem nebesnem znamenju poroča: "Vaša Prevzvišenost ve, kako je pred nekaj leti Bog poslal znamenje, ki so ga zvezdoslovci hoteli označiti kot severni sij. Zdi se mi, da, če bi ga bili temeljito proučili, bi bili spoznali, da tako, kot se je predstavljal, to ni bil in tudi ni mogel biti severni sij. A naj bo, kot oni hočejo! Bog mi je s tem znamenjem dal razumeti, da je Njegova Pravičnost na tem, da udari narode zaradi pregreh, in zato sem takrat začela vztrajno prositi za zadostilno obhajilo na prve sobote in posvetitev Rusije. Moj namen ni bil samo doseči usmiljenje in odpuščanje za ves svet, ampak predvsem za Evropo. Bog mi je v svojem neskončnem usmiljenju dal razumeti, da se tisti strašni trenutek približuje in Vaši Prevzvišenosti ni neznano, kako sem, ko je bil še čas, na to opominjala. In naj še povem, da molitev in pokora, ki sta bili opravljeni na Portugalskem, nista še potolažili Božje Pravičnosti, ker je nista spremljali kesanje in spreobrnjenje. Upam, da bo Hijacinta prosila za vas v nebesih".

Teden dni po "neznani svetlobi" je Adolf Hitler (1889-1945) v Nemčiji prevzel oblast, kar je bil pravzaprav že uvod v drugo svetovno vojno. Videnje pekla pri tretjem prikazovanju je najbolj prizadelo Hijacinto. Lucija v Tretjih Spominih piše: "Večkrat je sedla na tla ali na kakšen kamen in ponavljala: 'Pekel! Pekel! Kako se mi smilijo duše, ki gredo v peklo! Tam so ljudje, živi, ki gorijo kot drva na ognju!' Nato je pokleknila in s sklenjenimi rokami molila molitev, ki nas jo je naučila Gospa: 'O Jezus, odpusti...' "

Dolgo je tako klečala in molitev kar naprej ponavljala. Zato je trpela tudi zaradi vojne, ki je bila na tem, da pride. Meseca januarja in februarja 1920 je med boleznijo povedala: "Če se ljudje ne spokorijo, bo naš Gospod kaznoval svet, kot ga ni še nikdar doslej. Prva bo na vrsti Španija". Kot je znano iz zgodovine, je v Španiji leta 1936 prišlo do revolucije, ki je v treh letih divjanja zahtevala življenja velikega števila škofov, duhovnikov in vernikov. Bilo je nevarno, da bi se revolucija razširila tudi na Portugalsko. Takrat so se portugalski škofje skupaj z verniki zaobljubili, da poromajo k fatimski Kraljici in tu obnovijo posvetitev njenemu Brezmadežnemu Srcu, kot se je to že zgodilo 13. maja 1931. Tega dne je bilo namreč, ob proglasitvi resničnosti Marijinih prikazovanj, pod vodstvom lizbonskega patriarha in kardinala msgr. Manuela Goncalvesa Cerejeira ter vseh portugalskih škofov, zahvalno romanje v Fatimo, kjer je kar-

dinal skupaj s škofi opravil posvetitev Portugalske Marijinemu Brezmadežnemu Srcu. Na Portugalskem se je tako ohranil mir. Hijacinta je v zvezi z vojno ponavljala: "Koliko ljudi bo umrlo! In skoro vsi bodo šli v

Leirijski škof, msgr. de Silva

peklo! Mnogo hiš bo porušenih do tal in mnogo duhovnikov bo pobitih". V Tretjih Spominih Lucija poroča tudi o Hijacintinem videnju sv. očeta. Na Lucijino vprašanje, kako se je to zgodilo, je Hijacinta odgovorila: "Ne vem, kako je bilo. Videla sem sv. očeta v zelo veliki hiši. Klečal je ob mizi z obrazom v dlaneh in jokal. Zunanaj je bilo mnogo ljudi. Nekateri so proti hiši metali kamenje,

drugi so preklinjali in zmerjali sv. očeta. Ubogi sv. oče! Mnogo moramo moliti zanj!" Pri tem tretjem prikazovanju je Marija vidcem razodela "drugo ali veliko skrivnost", v kateri je zajeto glavno sporočilo človeštvu za dosego miru in za spreobrnjenje grešnikov. Skrivnost obsega tri dele: V prvem delu je Marija vidcem pokazala peklo, drugi del govori o češčenju Marijinega Brezmadežnega Srca ter pogojni napovedi druge svetovne vojne. Tretji del skrivnosti je javnosti bil neznan do 13. maja 2000, ko je, kot že omenjeno, sv. oče Janez Pavel II. (1978-2005) v Fatimi ob proglasitvi Franciška in Hijacinte za blažena svet seznanil tudi s tretjim delom skrivnosti oziroma s tretjo fatimsko skrivnostjo, kot jo splošno imenujemo.

Glede omembe Rusije v Marijinih prikazovanjih Lucija pojasnjuje, da so mislili, "da je to kakšna zelo hudobna ženska, za spreobrnjenje katere morajo moliti".

Nedelja - 19. avgusta - 4. prikazovanje

Cerkvena oblast je ob dogodkih v Irijski globeli bila zadržana in ni o tem dala nobene izjave.

Tem bolj pa se je o dogodkih razpisalo frama-sonsko časopisje, napadalo vidce in smešilo fatimske dogodke. Župan občine Vila Nova de Ourem, Arturo de Oliveira Santos, tudi sam framason, je 13. avgusta, ko bi moralo biti prikazovanje, z zvijačo ugrabil vidce. Lucija v svojih Drugih Spominih piše: "Župan je prišel na Franciškov in Hijacintin dom in tam zahteval, da pokličejo tudi mene. Oče me je takoj odpeljal tja. Župan je zahteval, naj mu razodenemo skrivnost, ki nam jo je zaupala Gospa. Prav tako je zahteval, da ne gremo več v Irijsko globel. Ker ni ničesar dosegel, je ukazal, da vsi skupaj gremo k župniku".

Lizbonski patriarh in kardinal Manuel Goncalves Cerejeira

/ dalje

S 1. strani

Zgodba o ...

V tem smislu je AquafilSlo lahko zgled za slovensko gospodarstvo. Izrazil je tudi ponos zaradi pregledne in odprto izvedene privatizacije podjetja v začetku 90. let prejšnjega stoletja.

Leta 1995 je večinski lastnik nekdanjega Julona postala italijanska družba Aquafil, ki je slovensko družbo v 2013 prevzela v celoti. To je bil tudi eden od prvih prevzemov s strani tuje družbe v posamosvojitveni Sloveniji. Letos aprila se je podjetje Julon preimenovalo v AquafilSlo.

"V Julonu smo videli velik potencial. Pogajanja so bila dolga in trda, prevzem je zahteval veliko dela in odrekovanja. Najprej smo morali premagati nezaupanje do tujih vlagateljev, pa tudi italijanski investitorji v Sloveniji niso uživali dobrega slovesa. Ob prevzemu zaposlenih nismo odpuščali, se je pa od nas poslovilo nekaj vodilnih delavcev", je na dogovoru svoje spomine strnil lastnik, predsednik uprave in izvršni direktor skupine Aquafil Giulio Bonazzi.

Proizvodnja skupine Aquafil je energetsko potratna proizvodnja, pomembno je recikliranje in uporaba obnovljivih virov energije. "Trajnostna izdelava pomaga pri prodaji, povpraševanje za tovrstnimi produkti v svetu narašča, zato na njih gradimo svojo prihodnost", je Bonazzi predstavil vizijo družbe, katere osrednja dejavnost je proizvodnja polimerov, vlaken iz najlona 6 ter vlaken za oblačilno industrijo.

Ob obletnici se je Bonazzi zahvalil tudi slovenskim oblastem za do-

sedanjo podporo in pohvalil ljubljansko univerzo, da izobražuje strokovno dobro podkovane kadre.

Slovesnosti se je udeležil tudi slovenski predsednik Borut Pahor: "Vabilo na dogodek sem sprejel, ker verjamem v poslovno filozofijo trajnostnega razvoja v vašem podjetju. Vemo, da v globalni konkurenci uspevajo podjetja s pravilno uravnoteženim odnosom med ljudmi, kapitalom in okoljem. Aquafil je vzorčen primer krožnega gospodarstva. Dokaz, da se takšna filozofija splača, je dejstvo, da je AquafilSlo krizo prebrodil brez hujših prask. Podjetje je tudi prvi primer uspešnega prevzema s strani tujega lastnika

je veliko povpraševanje in dejansko nima konkurence. Doseči želimo, da bo prisotnost niti Econyl označena na končnih izdelkih in da se bo vedelo, da material prihaja iz našega podjetja v Sloveniji", je del načrtov razkril Kraus.

Kot zanimivost naj povemo, da AquafilSlo proizvede štiri milijarde kilometrov niti na leto, kar je dolžina, s katero bi lahko stotisočkrat ovili Zemljo okrog ekvatorja.

Edi Kraus, generalni direktor, je še dodal: "Zanimivo je, da si na začetku nisem znal predstavljati, da bo ta zgodba tako dolga. Julon je bil za jugoslovanske razmere napredno in inovativno podjetje, in to je še danes, v svetovnem merilu. Prav zaradi inovacij je podjetje AquafilSLO vedno nekoliko

Z leve: Edi Kraus, predsednik Borut Pahor in Giulio Bonazzi

v Sloveniji".

Ob prihodu novega lastnika je tedanji Julon letno ustvarjal približno 18,5 milijona tedanjih nemških mark in imel 560 zaposlenih. "Danes jih v AquafilSlo zaposluje približno 800 in letos bomo imeli 225 milijonov evrov realizacije", je razvoj podjetja poudaril Kraus.

Eden od paradnih konjev AquafilSlo je zaščiten sistem regeneracije Econyl, ki iz odpadkov, ki vsebujejo najlon, ponovno pridobi poliamid. "Zelo smo osredotočeni na proizvodnjo Econyla. Po njem

vplivalo na slovensko gospodarstvo. Mislim, da smo zdaj zgled za celo Slovenijo".

Ob slavnostni obletnici je podjetje AquafilSLO izdalo poseben zbornik, ki povzema ključne dogodke iz vseh petih desetletij delovanja.

Paolo Trichilo, italijanski veleposlanik v Sloveniji, je bil tudi prisoten na slovesnosti: "Podjetje je postalo globalno, ampak Ljubljana ostaja izjemno pomemben del. Zagotavlja odlične priložnosti za zaposlitev in je drugim v navdih".

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (128)

MENOPAVZA IN PERSONALIZIRANA NATUROPATSKA URAVNAVA**Kako na naraven način uravnamo svoje telo?**

Predvsem s prehrano.

Produkcija hormonov je tudi v črevesju; če je v prebavnem traktu pH nepravilen, bo tudi proizvodnja hormonov motena!

Črevesje je evulcijsko najpomembnejši organ, najenostavnejše, enocelično bitje ima samo prebavni trakt, ostali organi so se razvili v funkciji črevesja in so mu tudi podrejeni. V črevesni disbiozi (neravnovesju) tiči velika večina težav, ki jih ženske občuti v menopavzi!

Poskrbeti moramo, da črevesje, črevesni pH in produkcija hormonov delujeta pravilno in nemoteno.

Kako naj to dosežemo? Tako da črevesje pravilno nahranimo – tako bo pravilno delovalo in pravilno proizvajalo hormone. Večkrat se v menopavzi zgodi, da se ženski napihne trebuh, da je le-ta vroč in se ženska počuti kot sod, ki bo vsak trenutek počil. Težavi se lahko izognemo z led terapijo. Kocko ledu zavijemo v robček, se

uležemo, noge rahlo dvignemo in jo na popku pustimo za 5 minut. Postopek ponovimo vsakokrat, ko začutimo, da prihaja naval vročine.

Na takšen način se uspešno odpravi vročinski val, vendar se moramo obenem vprašati, zakaj je do njega dejansko prišlo. Ker se telo ne čisti več, menstruacije ni več, torej se ženska enkrat mesečno ne čisti, postaja kri vedno gostejša in v telesu zastaja!

Zato moramo kri dinamizirati, jo razredčiti in telo razbremeniti toksinov, kar lahko najenostavneje storimo s prehrano.

Ob nastopu menopavze je vredno vsaj nekaj mesecev opustiti pšenico, ki močno vpliva na žleze in hormonsko neravnovesje. Med vsemi žiti je pšenica tisto žito, ki je najmanj kakovostno in najbolj gosti kri. Drugo živilo, ki se mu je vredno doživljajsko odpovedati, so vsi mlečni izdelki, ki energetsko zamašijo jetra, ki posledično vplivajo na ščitnico in občutnično žlezo, ti dve pa spodbujata, da osteoklasti siromašijo kosti, povišan holesterol itd. Naše telo lepo vsrka kalcij iz živil, kot so buča, sezam, brokoli, špinača itd.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Pravni zastopnik Marko Tavčar

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRESO

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljena na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 18. oktobra, ob 14. uri

Tam, kjer je sonce skoraj tujec

Dolina brezen in samote (3)

Kljub poletju, ki še vztraja v dolini, je na sedlu kar hladno. Drobica, ki se tu pase čez poletje, je že zdavnaj v svojih stajah, planina sameva zaprta in žalostna. Slutnja jeseni lebdi nad hribi, ki so odeti v zlato preobleko in hlastajo za zadnjimi žarki. Slutnja jeseni, megle in snega. Slutnja dolgega slovesa, ki je za nas, ki ljubimo neskončne, vroče poletne dneve, tako težka in žalostna. V tem veličastnem času slovesa med smrečjem opojno dišijo ciklame in na pobočjih cveti zadnje resje. Še je toplo, še se oglašajo kobilice, še je nebo jasno in čisto. Kot bi tudi narava še vedno verjela, da je to poletje večno in se ne bo končalo, kot so se končala vsa ostala. Letošnje poletje... moje prvo pravo poletje po dolgih letih. Kot bi utonila ob vsej tej sreči in lepoti. A sreča in lepota nikoli nista večni. Poletju vedno sledi jesen. In zima. Dolga in mrzla. V njej je upanje na novo pomlad. Upanje... nikoli gotovost. Z možem se povzpneva na bližnji vrh, Jof di Dogna, Vrh Dunje bi lahko prevedli. Pred nama se odpira morje gora in vrhov, razgled je tak, da si ob sapo, nezemeljski, božanski, edinstven. Lepota, samota in večnost. Jalovec, najlepši med vsemi, nekeje v ozadju, Mangart ob njem, bližje nam Dve Špici, mogočni Montaž, Poldnašnja špica in Viš. Prelepi, kot bogovi, zame nedosegljivi. In prav zato edinstveni.

Ko pogledam na zemljevid, vidim, da sem prehodila del steze, ki je že označena kot alpinistična. Ne morem verjeti, ker vem, kako me muči vrtočglavica. Tokrat nisem videla prepadov. Kot uročena sem šla za lepoto, za soncem, ne da bi se ozirala v dolino. Nisem se mogla upreti tej božanski modrini, tej večnosti, ki se odpira in vabi. In mi je uspelo, da sem pozabila na strah in vrtočglavico. Gore ljubim nadvse, a se obenem bojim izpostavljenih steza in prepadov. Do gora sem spoštljiva, največkrat ostanem samo oddaljena oboževalka. In gore ostanejo sanje. Prijatelj, ki živi v Lužnicah in je tu zgoraj doma od otroštva, se je ponudil, da me nauči, kako se planinari. Peljal te bom med skale, preskakovala jih bova, kot znajo le gamsi, naučil te bom plezati, hoditi po brezpotju, osvajati vrhove, kjer kraljuje samo tišina, ljubiti gore, kot jih ljubimo mi, ki smo tu rojeni. Samo za prelepo igro gre, mi obljudlja, samo igra in nobenega strahu. In sredi igre počasi postaneš del narave. Del gora. Nisem šla z njim med skale. Vem namreč, da moja kolena niso več prožna, kot so bila, gleženj sem si zvila ravno letos poleti in še vedno ne služi v celoti svojemu prvotnemu namenu. Čutim, da leta minevajo. In povrh

me je strah, ne zaupam vase. Ni dovolj, da zaupam ti-stemu, ki me vodi. Vem, kje so moje meje, in tega

nočem razkazovati naokoli. Nimam rada porazov. Sanjač sem, ki večkrat ne mara pogledati resnici v oči. In gore so mi nekaj svetega. Nočem porazov na teh prelepih stezah, raje naj

ga, tako daleč od vsega, kar mene in kar nas mori. Samo luč, samo sonce, samo modrina. Gore kot morje, kot skalnati valovi. Kot večnost in kot življenje. In jaz med njimi. Kot v sanjah. S sedla Bieliga gre planinska steza v sosednjo dolino. Do vasice Bagni di Lusnizza, v sloveščini Lužnice, v nemščini pa Lusnitz (Lusniz v furlanščini), je nekaj manj kot poltretjo

potok. Voda, ki ima močan vonj po žveplu, ali, kot pravijo domačini, po gnilih jajcih in je bila že v času starih Rimljanov znana kot zdravilna, izvira nekaj metrov nad avtocesto. Izviri, kar nekaj jih je namreč, imajo kamnit nadstrešek, skromne zgradbe segajo še v čas avstro-ogrske monarhije, ko je bil tu spodaj tudi manjši hotel. Ta je zdaj zaščiten kot kulturni spomenik in spremenjen v počitniško hišo. Nekateri pripovedujejo, da je baje sem zahajala na zdravljenje celo Marija Terenzija. Danes k žveplenim izvirov ne zahaja skoraj nihče več, kajti občina Naborjet je dala napeljati cev in zgraditi na robu vasi manjši kiosk, kjer je poleti in pozimi mogoče natočiti zdravilno žvepleno vodo. To pa je tudi vse, čeprav se je do pred nekaj leti govorilo o načrtu za izgradnjo termalne strukture, ki bi dala duška turizmu v Lužnicah in v celotnem spodnjem delu Kanalske doline. Načrt je, na žalost nekaterih in v veselje ostalih, tako kot toliko drugih podobnih načrtov, propadel. Zdaj se lična vasica na bregovih Bele (Fella) lahko ponaša le s kolesarsko stezo in z gostinskimi objekti Al'orso (Pri medvedu), kjer baje dobro kuhajo in nudijo poceni prenočitev. Kot celotna občina Naborjet-Ovčja ves so tudi Lužnice lepo vzdrževane, polne cvetočih gredic in prijetno zasidrane v naročju strmih, divjih gora in skalnatih grebenov. Mir in tišina pa sta tu doma, kali jih le hrup bližnje avtoceste, ki se je pred nekaj desetletji kot globoka rana zarezala v enkratno lepoto Kanalske doline.

/konec
Suzi Pertot

ostanejo samo sanje. Življenjske sanje. Nekoč se morda ponovno rodim in tedaj morda zares postanem alpinist. Zdaj, ko sedim visoko med rušjem in skalami, nočem gledati v dolino, nočem sploh misliti na sestop. To so nebesa, to je tako daleč od vsakdanje-

uro hoda. Pot se vije po strmih, mrzlem in osojnim pobočju. Nekaj je rušja in melišč, največ pa gozda. Nekje na poti, pravzaprav le nekaj minut pred ciljem, bomo srečali odcep k izviru potoka Rio dello Solfo, kar bi v slovenščini lahko prevedli Žvepleni

Pogled na naše odbojbarske ekipe Manj ekip, "špici" Sloga Tabor in Zalet

Nekatera članska odbojbarska prvenstva so se začela v soboto in nedeljo, ostala pa startajo ta konec tedna. Paradni konj slovenskega gibanja v igri pod mrežo v Italiji je v sezoni 2016/2017 zagotovo moška vrsta Sloga Tabor Televisa, ki je pod taktirko novega trenerja Jasmina Čuturića (prevzel je mesto Gregorja Jerončiča, ki je zdaj na klopi slovenskega prvotigaša Salonit Anihovo) pričela z nastopi v enotni državni B ligi. Vse ostale naše šesterke pa letos tek-

do 18. leta (slogaši so bili celo prvaki in so se nato udeležili vsedravnega finalnega tekmovanja) je zagotovo dobra popotnica, pričakovati pa je, da bodo mladi ob dobrem delu še zrasli. V D ligi bo kot odraz združenih moči na Goriškem naš edini zastopnik Val, dovolj igralcev za sestavo še ene moške ekipe na deželni ravni (kot je bila lani Soča) pa ni bilo. Tudi pri dekletih ima projekt Zalet na članski ravni po upokojitvi številnih bolj izkušenih

drugo moštvo Sloga Tabor. Obe postavi sta dokaj mladi, večje apetite pa imajo zagotovo v Gorici pri združeni ekipi Našega Prapora, Olympie, Soče in Vala. Lanska prisotnost tako Olympie kot Sloga Tabor v deželni finalu mladinskega prvenstva

Sloga Tabor

mujejo na deželni ali pokrajinski ravni. Slogaši se predstavljajo z dokaj spremenjeno postavo, čeprav so številni stebri lanske zasedbe ostali na svojem mestu. Boleča je – poleg omenjenega odhoda Jerončiča, ki je bil nekaj let tudi zelo pomemben člen na parketu – nedvomno zlasti odpoved Ambroža Peterlina, dolgoletnega kapetana, ki je bil prava duša te ekipe in je lahko pokrival v bistvu vse vloge na igrišču. Društvena uprava je zamenjave poiskala pri goriški Olympii, lani nasprotnik belo-rdečih v B2 ligi, pa tudi v lastnem mladinskem pogonu. Kam lahko meri Sloga Tabor, je veliko vprašanje, ker – v vsakem primeru kakovostno in ugledno – prvenstvo predstavlja pravo uganko, tudi Čuturićeva posadka pa razumljivo še ni povsem uigrana.

Olympia bo po nazadovanju torej spet nastopala na deželni ravni, v C ligi, v kateri je med sodelujočimi kot že vrsto sezon tudi

odbojkaric le še eno ekipo, ki je stopila v tretjeligaško tekmovanje pod vodstvom novega trenerja Mitje Kušarja. Našo "reprezentanco" ima letos v režiji Kontovel, postava pa je zelo mlada in dokaj perspektivna. Veterank skorajda ni več, mlade sile pa imajo v bistvu veliko priložnost, uživajo namreč popolno zaupanje in jim je v polju tudi dano zgrešiti. Tekmovalni cilj je kajpak obstanek v najvišjem deželni prvenstvu. V četrtoligaški konkurenci pa prvič nastopa novo društvo Mavrica – Arcobaleno iz Štandreja. Mladinska ekipa, ki je lani igrala v prvi diviziji, se bo kalila in nabirala izkušnje proti starejšim nasprotnicam, skušala pa bo seveda obstati v D ligi. Začetek ni bil najbolj vzpodbuden ob porazih Sloga Tabor, Zaleta in Mavrice. Nadejamo pa si, da bomo med sezono čim več poročali o zmagovitih nastopih.

HC

SNG Nova Gorica / Ponovitev Ondine

Očarljiva predstava in pristrčno srečanje z režiserjem Januszom Kico

Sčudovito predstavo *Ondina*, polno metafor in simbolov, vsebinsko razpeto med dvema svetovoma, vodnim vilinskim duhovnim svetom in priletnim tuzemskim, v katerem živijo ljudje, ki ne znajo biti iskreni, saj so jim lastne prevare, laž, spletke, ošabnost, nezvestoba ..., v režiji mednarodno priznanega poljskega režiserja Janusza Kice, ki veliko ustvarja tudi na Hrvaškem in v Sloveniji, se je Slovensko narodno gledališče uvrstilo na tekmovalni program Borštnikovega srečanja 2016. Vsestransko blestečo uprizoritev, tragikomično igro o vodni vili, s katero se je v maju sijajno končala lanskega sezona Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in ki so jo kritiki ocenili z laskevimi besedami, so si gledalci na najpomembnejšem gledališkem festivalu na Slovenskem ogledali v torek, 18. oktobra 2016, v Mariboru. Na domačem odru SNG Nova Gorica je bila na sporedu zadnjič v torek, 11. oktobra, ko so si jo prišli ogledati tudi gledalci s Koprškega. Pred predstavo na velikem odru je skupina gledalcev izvedla marsikaj o predstavi sami in avtorju Jeanu Giraudouxu iz pogovora, ki ga je z režiserjem Januszom Kico, zmeraj tako prijaznim in razpoložljivim, imela Neva Zajc, ena od ustanoviteljic Primorskega poletnega festivala. V začetku se je spomnila preminulih režiserjev Primoža Beblerja in Andreja Wajde. Bebler (1951- 2013) je naredil ogromno za Primorski festival, je dejala Zajčeva. Če bi si on ne tako prizadeval, bi tudi režiser Janusz Kica s svojimi deli ne bogatil festivala, pa tudi v Slovenskem narodnem gledališču Nova

Gorica ne bi režiral toliko predstav, ki so se zaradi njegove razpoznavne poetike močno vtisnile v spomin. Poljski režiser Andrzej Wajda je umrl 9. oktobra letos, star 90 let, rojen je bil 6. marca 1926 v poljskem mestu Suwalski. Bil je eden najpomembnejših večkrat nagrajenih poljskih filmskih ustvarjalcev. Njegov ustvarjalni opus je zelo obsežen. V filmih

za svobodo umetnosti, je dejal Kica. Na pogovoru je Kica spregovoril seveda tudi o predstavi *Ondina*, ki je izšla izpod peresa francoskega dramatika Jeana Giraudoux l. 1939. Avtor je študiral germanistiko, kar se pozna v njegovih delih, je razložil Kica. Tudi *Ondina* se dogaja v germanskem okolju. Razkril je, da ga je misel na režijo Ondine zelo pri-

vlačila, tudi zaradi novega imenitnega prevoda Srečka in Jake Fišerja. Opozoril je sicer, da je moral bogato besedilo precej krajšati, ker je pisano gostobesedno z raznimi "jezikovnimi arabeskami". Vsak avtorjev motiv se veže namreč na nekaj, kar je dramatik predpostavljal, da gledalci poznajo. Kica je obrazložil, da je *Ondina*, ki kot figura izhaja iz mitologije, utelešenje duha, je realna in ni. Njega je v tem delu prevzela predvsem čudovita ideja ljubezni, ki ne pozna kompromisov. Ondina brezpogojno veruje v lepoto dobroto, ljubezen, zvestobo ... Da je prav taka, so se prepričali tudi torkovi gledalci, ki so napolnili veliko dvorano SNG Nova Gorica, saj jih je očarala izjemno rahločutna poetična interpretacija nelahkega besedila. Novogoriškemu igralskemu ansamblu, še posebno pa blestečima protagonistoma, Ondini - Arni Hadžialjević in Hansu - Nejc Cijan Garlattiju, so namenili dolgotrajno ploskanje. Vsak nasopajoči igralec, v glavni ali drobni vlogi, je pripomogel k enkratni čarobnosti predstave, ki si je nedvomno zaslužila uvrstitev na Borštnikovo srečanje.

IK

Nejc Cijan Garlatti in Arni Hadžialjević

je rad predstavljal ljubljeno Poljsko in bil brezkompromisen komentator poljske politične in socialne zgodovine. Leta 2012 je posnel biografski film o poljskem politiku, borcu za človekove pravice in Nobelovem nagrajencu, Lechu Walesi. Kica je povedal, da je imel v zadnjih mesecih z Wajdo intenzivno pisno korespondenco. Sam zmeraj trdi, da dva tedna ali dva meseca z Wajdo odtehtata štiri semestre na akademiji; imel je namreč ogromno znanja. Za zmeraj se je poslovil velik človek, velik kulturnik, ki se je vse življenje boril

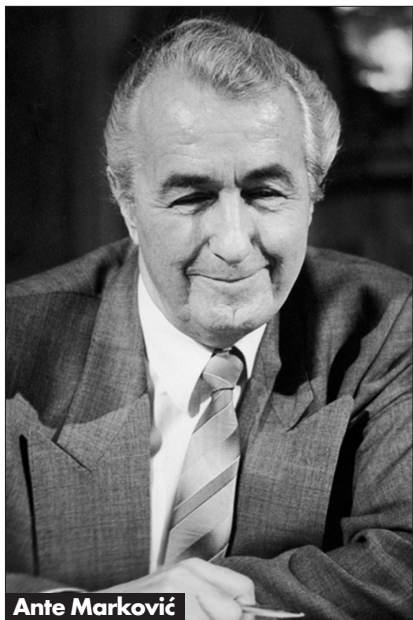
Osební spomíni na pot osamosvajanja Slovenije (13)

Samostojni

KRŠKO

Torek, 2. julija 1991. Avtocesta med Ljubljano in Zagrebom je še dalje zaprta. Nove so pregrade pri izhodu iz Zagreba. Na le-te smo naleteli tudi na vzporedni pokrajinski cesti, tako da je bila edina možnost voziti se po gozdnih cestah in kolovozih. Z vojaškega vidika je bila vsa pozornost tistega dne uprta v Srbijo. Kolona 120 tankov je bila na pohodu preko Šida na mejo s Hrvaško. Zagrebška vlada na provokacijo ni odgovorila, vendar, kot je dejal novi obrambni minister Djodan, se bo, če bo napadena, branila, kot se brani Slovenija. Preteklo je dobrih 22 ur, odkar je Slovenija napovedala enostransko prekinitev ognja. Zvezni minister za obrambo Kadijević premirja ni komentiral, prav tako ne ministrski predsednik Marković. Kaže, da civilna oblast nima več nobene besede in da je vse v rokah vojske. Vse več polemik na zvezni ravni pa je vzbujalo dejstvo, da je v boj v Sloveniji armada pošiljala rekrute, ki so bili komaj mesec dni pod orožjem. Na Slovenskem ni bilo večjih spopadov. V dopoldanskih urah je vojska znova prevzela nadzor nad slovensko-hrvaško mejo pri Bregani, v Brežicah je zračni alarm povzročil precejšnjo paniko. Še najbolj vroče je bilo v Radgoni, kjer je poveljnik Popov izdal ukaz, da se strelja na vsakogar. Z granatami so zažgali šest hiš, vojska pa je preprečila gasilcem, da bi pogasili ogenj. V Krakovskem gozdu je mirno, vojska je pobegnila na Kočevsko in prepustila vse orožje teritorialcem. V Krškem pa so zajeli poveljnika kolone v Krakovskem gozdu, majorja Prodanovića in 6 vojakov. V Beogradu se je pod predsedstvom Hrvata Mesića sestalo predsedstvo Jugoslavije, ki je postavilo izredno težke pogoje za prekinitev ognja. Slovenska teritorialna obramba naj bi do polnoči izpustila vse zajete pripadnike jugoslovanske

vojske, odstranila pregrade, barikade na avtocesti Zagreb-Ljubljana. Ultimata v tako kratkem času ne bi bilo moč z najboljšo voljo uresničiti. Kajti izpustiti in prepeljati na varno okrog 4.000 zajetih pripadnikov jugoslovanske armade bi bilo nemogoče. Prav tako nemogoče bi bilo odstraniti pregrade in barikade, saj smo jih zgolj na prvih desetih kilometrih

Ante Marković

od Zagreba proti Sloveniji našteli 20. Do nedelje, 7. julija opoldne, je bilo še rečeno v ultimatu, je treba vzpostaviti prvotno stanje na zunanjih mejah Jugoslavije. Izgleda, da je razširjeno predsedstvo sprejelo tako strog ultimatum, da bi pomirilo vrhove v vojski, ki so bili razburjeni zaradi zaporednih porazov v Sloveniji. Vse to se je dogajalo v Beogradu, ko so imeli Hrvati v rokah štiri ključna mesta na zvezni ravni, in sicer predsednika predsedstva Mesića, predsednika zvezne

vlade Markovića, obrambnega ministra Kadijevića in zunanjega ministra Lončarja. Naslednji dan, v četrtek, 4. julija, je bil v Jugoslaviji prazničen, dan borca, kar je leta spopadov 1991 zvenelo povsem ironično.

Kolikor je bilo Slovencev in Slovencev, toliko je zgodb o dogajanju v zadnjih dneh junija in prvih dneh julija 1991. V knjigi *Moški na položajih, ženske v strahu, otroci na čišnjah*, ki sta jo uredili Marija Stanonik in Irena Uršič, je zbranih največ pričevanj. Marija Stanonik je v uvodu med drugim zapisala: *“Dandanes spomin ni več tako zanesljiv kot v starih časih, ko je bila glava edini računalnik. Take izkušnje so me opominjale, da se je treba čim prej lotiti zbiranja spominov na obrambno vojno za samostojno Slovenijo, saj jih novi dogodki in sporočila vedno bolj rahljajo, prekrivajo, neusmiljeno brišejo in potiskajo v pozabo”*. Robert Dovgan, ki je bil med vojno ranjen, se dogodkov izpred 25 let takole spominja: *“27. junija je bila naša enota vpoklicana, varovali smo razne objekte na Žabovcu in drugod v občini Ilirska Bistrica. Premeščali so nas, kjer je bilo bolj varno, a zgedalo je, da se bo vse rešilo s pogovori. V mraku smo bili poslani na Koseze, kjer naj bi zajeli generala JLA. Pripeljal se je z generalskim oplom in obkrožen s kamioni. Ko se je streljanje pričelo, ga ni bilo moč več ustaviti. Streljali smo – eni nekontrolirano, eni iz strahu, eni zares, eni so bili bolj prisebni, z več izkušnjami in se bolj kontrolirali. Težko je o tem govoriti. Vse je bilo tako na hitro in drugače je, ko občutiš, kako šviga vsepovsod. Takrat niti nisem razmišljal, saj se lahko zgodi, pa se je enostavno zgodilo. Kmalu sem bil ranjen, kolegi so ostali. Ne vem, kako je bilo potem. Vem pa, da so fantje doživeli hud stres, kar se v naši enoti, ki se še vedno zbere enkrat na leto, čuti še danes. Ranjen sem bil v prsni koš in levo nadlaht. Bolečina je bila močna. Prisenben sem bil do zdravstvenega doma, nakar so me odpelali na Sušak na Hrvaškem. Z rešilcem*

smo šli nazaj na koseški most, kjer je spopad še trajal. Vrniti smo se morali, ceste v Izolo ali Ljubljano so bile neprehodne, zato so me prepeljali na Sušak. Doma sem imel ženo v drugem mesecu nosečnosti. Tudi zanj ni bilo preprosto. Zdravljenje je trajalo leto in pol. Za korenine se je vredno zmeraj bojovati, le zdaj bi šel v to bolj previdno”, je zapisal Ro-

Budimir Lončar

bert Dovgan.

Nekaj stavkov iz uvoda sourednice knjige Irene Uršič: *“Zbirka spominov ne bo bralca puščala pasivnega, pomagala bo stopiti v svet tistega, ki se spominja, ki se vojne iz preteklosti spominja v sedanosti, in vzbudila čustveno interakcijo z – mamo, ki je izgubila mladoletnega sina, teritorialcem, ki mu je izstrelek prebil oko, doječo mamo, ki ji je ob bombardiranju zaradi šoka zastalo mleko, snemalcem, ki je skozi objektiv kamere spremljal oboroženi spopad, slovenskim pilotom v jugoslovanski vojski. To so subjektivne izkušnje, ki govorijo, kako je posameznik doživel vojno”*.

Matjaž Vadnjal se je leto prej vrnil domov s služenja vojaškega roka. *“Med desetnevno vojno sem bil kot teritorialec na Jurščah v Zgornji Pivki. Razmišljal sem o*

sorodnikih, ki so padli v vojnah. Stric je izgubil življenje pri 16-ih, starši so ga pogrešali, skoraj 30 let so upali, da je še živ. Jaz sem se rodil v miru. Zakaj? Kdo mi je daroval mir? Kdo mi je daroval življenje? Življenje je vsakomur podarjeno. In kaj mi počnemo z največjim darom, ki ga dobimo? Razmišljal sem, če sem sposoben streljati na nekoga. Doma sem, na svoji zemlji. Ima kdo pravico poditi me od tod? Ima lahko kdo pravico prisiliti narod, da razmišlja drugače, da govori drugače, da dela drugače. Če bi tak človek streljal name, bi bilo pošteno. Ne! Zdelo se mi je, da imam odgovor. Zamenjava straže, za posteljo je bila prikolica sena pokrita s plahto. Takoj sem zaspal, prebudili so me, na položaju sem čakal, da bom streljal. Niso bile sanje, ni bilo časa za sanje, bil je čas za razmišljanje. Ni bilo več časa niti za razmišljanje. Ni bilo več časa. Puško s tromblonom sem imel uperjeno proti prihajajočemu vozilu. Ni bilo več časa. Vozilo se je približevalo. Čutil sem čas. Vozilo je prihajalo iz gozda. Videli smo luči. Kakšno vozilo, pa ne. Približevalo se je. Čutil sem čas. Še nikoli v življenju nisem streljal s tromblonom. Razmišljam. Razmišljam, ali bom zadel. Ne razmišljam, da lahko ubijem nedolžne, temveč, ali bom zadel. Zopet razmišljam. Čas teče, kaj bo. Vozilo se je ustavilo. Sošolec David Žužek je pobegnil iz vojašnice in se nam pridružil. Matjaž Vadnjal končuje z upanjem, da bi se čim prej naučili vladati sami sebi. Da bi se zavedali, da je naša usoda resnično v naših rokah in da demokracijo izbiramo med dobrim in slabim, ne pa med različnimi barvami. Želim si, da bi začeli spoštovati tudi sami sebe. Še veliko je ljudstev na svetu, ki hrepenijo po svobodi, tako kot smo mi. Tudi ti narodi iščejo podporo, tako smo jo mi. Ne obnašajmo se klečeplazno do velikih, ki odločajo o majhnih. Bodimo odločni v poštenosti in pravičnosti. To si želim. In vredni bomo spoštovanja”, končuje spomine Matjaž Vadnjal.

/ dalje
Saša Rudolf

S 13. strani

Denacionalizacija ...

Če bi država in njeni sateliti takoj vrnili premoženje, ki bi ga morali vrniti, sploh ne bi bilo podlage za odškodnine zaradi nemožnosti uporabe tega premoženja. Ravno tako davkoplačevalci ne bi bili prav nič oškodovani, če bi država v tem obdobju dolgotrajnega zadrževanja premoženja z njim “vsaj minimalno skrbno gospodarila”, saj bi bili v tem primeru prihodki od takšnega gospodarjenja ekvivalentni odškodnini zaradi nemožnosti uporabe. Zato v dani situaciji ni prav nobenega razloga, da Katoliška Cerkev skoraj-da-ne nastopa s pozicije, kot da mora imeti slabo vest, ker zahteva povračilo škode zaradi nemožnosti uporabe svojega nezakonito odvzetega in zadrževanega premoženja. Osebnostno zdrava drža v takšni situaciji je: “Tisti, ki mi je s svojimi ravnanji povzročil škodo, jo je dolžan povrniti, nato pa naj javnost z odgovornimi razčisti, kdo in zakaj je odgovoren za nastane takšne škode. Moja dolžnost pa je, da bom s tem premoženjem odgovorno in pošteno gospodaril. Zato ne rabim imeti pred nikomer prav nobene slabe vesti”!

Seveda pa bo širša javnost takšno držo Cerkev začela sprejemati kot legitimno šele tedaj, ko bo kritična masa Slovencev, ki živijo od svojega dela (ne pa od socialnih in kapitalističnih transferjev in pomoči), prepoznala v Katoliški Cerkvi tisto silo, ki stremi k vzpostavitvi bazične pravičnosti v slovenski družbi in katera umešča delo kot temeljno družbeno vrednoto. Vsi tisti, ki živijo od socialnih in kapitalističnih transferjev, so namreč tako močno interesno obremenjeni z ohranjanjem obstoječih in pridobivanjem novih privilegijev,

da po naravi stvari ne morejo predstavljati vitalnega temelja za prihodnost

družbe, temveč so to lahko zgolj tisti, ki delajo in ustvarjajo ter tvegajo. Tudi tako močna občja sprejetost socialnih in kapitalističnih transferjev znotraj slovenske družbe (in s tem povezani privilegiji) so dodaten indikator, da podzavestno še vedno plavamo v postfevdalni miselnosti, ki je bila še dodatno patološko modificirana s 45 leti socializma. Ker pa tudi večina katoličanov še vedno ni doumela, da je bil jeseni 1848 uveljavljen Zakon o odpravi tlačanstva in da bi se zaradi tega moral naš pogled na svet v marsičem spremeniti, poslušam tudi od številnih slovenskih katoličanov populistične nebuloze glede neprimernosti oziroma celo škodljivosti tovrstnih odškodninskih zahtevkov Cerkev nasproti državi in njenim satelitom. Povrh vsega pa tovrstno pavšalno “pametovanje” štejem kot hinavsko, saj takšni populistični katoličani praviloma v praksi niti pod razno niso prav nič radodarni, ko nanese pogovor na zagotavljanje sredstev za potrebe delovanja Cerkev iz njihovega žepa. Za mene sploh ni vprašanje, ali je prav, da Cerkev zahteva odškodnino zaradi nemožnosti uporabe od 7. 12. 1991 dalje, temveč, ali bo tako pridobljena sredstva ustrezno in racionalno uporabljala. Premoženje samo po sebi ni ne blagoslov, niti prekletstvo, temveč je navedeno odvisno od načina in smotra njegove uporabe.

Opomba: Avtor tega prispevka ni sem nikoli zastopal ali svetoval ali bil kakorkoli drugače udeležen v postopkih v zvezi z denacionalizacijo premoženja Katoliške Cerkev ali njenih pravnih oseb, zato sem s tega vidika popolnoma interesno neobremenjen.

Posvet o čebelarstvu v Gradišču

Med, zdravilno sredstvo in turistična atrakcija

Čebelarstvo je poklic in poslanstvo, ki je posebej cenjeno ne samo v krogih ljudi, ki se s tem ukvarjajo profesionalno ali polprofesionalno. Čebele imajo nasploh v človekovi zavesti zelo močno vlogo. Dovolj je, da pomislimo, kaj predstavljajo čebele in čebelarstvo za slovenskega človeka. Ni naključje, da je ena od najbolj znanih ponarodelih pesmi izpod peresa ljudskega pevca Lojzeta Slaka posvečena prav tem malim žuželkam, ki so simbol marljivosti in delavnosti. Čebele pa imajo še drugo dodano vrednost, ki se je pogosto ne zavedamo in ki dobiva v zadnjem obdobju, posebej v medicinskih krogih, precejšnjo pozornost strokovne javnosti. Govorimo o apiterapiji, ki je bila skupaj z apiturizmom glavna tema nedavnega posveta delželnih čebelarjev v Gradišču. Seminar je 8. oktobra organiziral Konzorcij goriških čebelarjev v sodelovanju z Zavodom za agronomijo iz Gradišča.

Posvet sta oblikovala dva uveljavljena strokovnjaka na področju čebelarstva in čebelskih proizvodov, ki sta osvetlila različne vidike gojenja čebel in urejanja panjev. Najprej je o zdravilnih učinkih medu in drugih proizvodov “iz panja” spregovoril rimski zdravnik Aristide Colonna. Njegovo izhodišče je bilo dejstvo, da je med lahko zelo koristen naravni pripomoček pri številnih obolenjih. Večkrat je pri tem poudaril, da ni nadomestek za tradicionalno medicino, da pa je lahko zelo priporočljiva nadgradnja. Prvi primer, ki ga je pri tem navedel govornik, je zdravljenje preležanin (rane, ki se ustvarjajo zaradi dolgih obdobj sedenja in ležanja). S pravilnim nanosom in masažo medu lahko preležanine izginijo

do štirikrat hitreje. Med je koristen tudi pri celjenju navadnih ran. Cvetni prah oziroma pelod ima izjemno energijsko vrednost in je hkrati zelo koristen pri presnavljanju drugih snovi v človeškem organizmu. Ob tem gre podčrtati, da je cvetni prah lahko naravni pripomoček za športnike, ker povečuje dovajanje kisika v krvi. Posebej po-

membno poglavje terapevtskega čebelarstva so njegovi učinki v boju proti rakastim obolenjem. Tudi v tem primeru je zdravnik Colonna naglasil, da so čebelski proizvodi dodatke, ne pa nadomestek za tradicionalno zdravljenje. Blagodejni učinki medu so vsekakor pri tem zdravljenju vezani na njegovo bazično sestavo, ki je posebej priporočljiva v primeru rakastih obolenj. Govorec je posebej omenil učinke propolisa, ki so pri testiranju na mišjih vzorcih pomagali zaustaviti razvoj rakastih celic. Posledično se je tradicionalna medicina “lažje spopadla” s “stabilizirano boleznijo”. Terapevtske učinke ima nazadnje tudi čebelji strup pri zdravljenju degenerativnih bolezni.

Drugi del seminarja so organizatorji zaupali slovenskemu čebelarju Francu Šivicu, ki je med utemeljitelji slovenskega čebelskega turizma. V svojem posegu je orisal razvoj te panoge, izhajajoč iz lastne izkušnje. Šivic se s čebelarstvom ukvarja od 16. leta dalje. Apiturizem je začel gojiti, potem ko je žena od staršev podedovala kmetijo, ki jo je Šivic prilagodil v izjemno okolje za čebele s sadovnjakom in biobotaničnim vrtom. Posadil je več kot 100 dreves, ki cvetijo in dajejo sadeže v različnih letnih časih. V prvi vrsti gre seveda za ustvarjanje primernih okoliščin za čebelarstvo, ta odločitev pa je po Šivičevih besedah pomagala tudi pri ustvarjanju prijetnega okolja za turiste. Šivic, ki

živi sicer v Ljubljani, a je Primožec, si je svoj turistično-čebelski center ustvaril v Šempasu. Na tej podlagi je danes tam čebelji center in muzej. Gostov je danes že veliko, precej je tudi tujcev, ki jih zanima razvoj Šivičeve ideje apiturizma. V Sloveniji se je apiturizem šele začel dobro razvijati, je dejal Šivic. Danes je na območju celotne matične domovine prisotnih 40 apiturističnih kmetij, čutiti pa je pomanjkanje didaktičnih kmetij, ki so koristne predvsem za seznanjanje najmlajših s čebelarstvom in čebeljimi proizvodi.

Seminarja se je udeležilo več kot 130 gostov, ki so napolnili veliko predavalnico Zavoda za agronomijo v Gradišču. Med njimi je bilo predvsem veliko čebelarjev, predavanjem pa so prisluhnili tudi številni zdravniki in zaposleni na zdravstvenem področju. Prisotne sta pozdravila podpredsednica Pokrajine Gorica Mara Černic in podpredsednik deželnega sveta Igor Gabrovce. Ob sklepu pa so svoje pomisleke in predloge izpostavili tudi ostali gosti, ki so pohvalili izvajanje obeh predavateljev. V ospredje so postavili različne prakse delovanja med Italijo in Slovenijo. Številni italijanski čebelarji so se v tem oziru pohvalno izrazili glede slovenske realnosti.

Andrej Černic